

Briseļē, 23.11.2017.
COM(2017) 693 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību

Saturs

Akronīmu un saīsinājumu saraksts	3
1. IEVADS.....	5
2. ES ETS INFRASTRUKTŪRA.....	7
2.1. Darbību, iekārtu un gaisa kuģu operatoru iekļaušana	7
2.2. Savienības reģistrs un Eiropas Savienības darījumu žurnāls (<i>EUTL</i>)	9
3. OGLEKĻA TIRGUS DARBĪBA 2016. GADĀ.....	10
3.1. Piedāvājums: apgrozībā laistās kvotas.....	11
3.1.1. Maksimālā robežvērtība.....	11
3.1.2. Izdotās kvotas.....	12
3.1.3. Starptautiskie kredīti.....	22
3.2. Pieprasījums: no apgrozības izņemtās kvotas.....	24
3.3. Piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvarošana	24
4. AVIĀCIJA.....	28
5. TIRGUS PĀRRAUDZĪBA	30
5.1. Emisijas kvotu tiesiskais raksturs un fiskālais režīms	31
6. EMISIJU MONITORINGS, ZIŅOŠANA UN VERIFIKĀCIJA	32
7. PĀRSKATS PAR ADMINISTRATĪVAJĀM PROCEDŪRĀM	35
8. ATBILSTĪBA UN IZPILDES NODROŠINĀŠANA	36
9. SECINĀJUMI UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVA	38
PIELIKUMS.....	39

Akronīmu un saīsinājumu saraksts

AVR	Akreditācijas un verifikācijas regula
KI	Kompetentā iestāde
CCS	Oglekļa uztveršana un uzglabāšana
CDM	Tīras attīstības mehānisms
CER	Sertificēta emisijas samazināšanas vienība
CORSIA shēma	Starptautiskās aviācijas radīto CO ₂ emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas shēma
EA	Eiropas sadarbība akreditācijas jomā
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EEX	<i>European Energy Exchange</i>
EIB	Eiropas Investīciju banka
ERU	Emisijas samazināšanas vienība
ES ETS	Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
EUTL	Eiropas Savienības darījumu žurnāls
SEG	Siltumnīcefekta gāze
ICAO	Starptautiskā civilās aviācijas organizācija
ICE	<i>ICE Future Europe</i>
JI	Kopīga īstenošana
MAR	Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula
FITD 2	Finanšu instrumentu tirgu direktīva
MZR	Monitoringa un ziņošanas regula
MZV	Monitorings, ziņošana un verifikācija
MZVA	Monitorings, ziņošana, verifikācija un akreditācija
TSR	Tirgus stabilitātes rezerve
VAS	Valsts akreditācijas struktūra

<i>NER</i>	Jaunu iekārtu rezerve
<i>PFC</i>	Perfluorogļūdeņraži
<i>RES</i>	Atjaunojamie energoresursi
<i>TNAC</i>	Apgrozībā esošo kvotu kopskaits

1. IEVADS

ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ES ETS) ir pamatā ES stratēģijai, kuras mērķis kopš 2005. gada ir samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas rūpniecības un elektroenerģijas nozarē. Tā sniedz lielu ieguldījumu ES mērķrādītāja — līdz 2020. gadam samazināt SEG emisijas par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gadu — sasniegšanā. ES jau ir ceļā uz nospraustā mērķrādītāja pārspēšanu¹, tomēr, lai līdz 2030. gadam samazinātu SEG emisijas vismaz par 40 %, kā tas paredzēts ES 2030. gada klimata un enerģētikas politikas satvarā, ir vajadzīgs nepārtraukts progress². Šo iekšējo 2030. gada mērķrādītāju ES sasniegs kolektīvi, samazinājumu panākot gan ETS nozarēs, gan ETS neietilpstošajās nozarēs. Tomēr labi funkcionējoša un reformēta ES ETS būs galvenais mehānisms šā mērķrādītāja sasniegšanai, jo tā palīdzēs sistēmas aptvertajās nozarēs samazināt SEG emisijas par 43 % salīdzinājumā ar 2005. gadu.

Lai ES ETS varētu sasniegt šo mērķi, Komisija 2015. gada jūlijā iesniedza tiesību akta priekšlikumu³ par ES ETS pārveidošanu tās ceturtajam tirdzniecības periodam (2021–2030). Pēc plašām apspriedēm dialogu⁴ procesā 2017. gada novembra sākumā par priekšlikumu tika panākta politiska vienošanās.

Šis ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību ir iesniegts saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK⁵ (ES ETS direktīva) 10. panta 5. punkta un 21. panta 2. punkta prasībām. Kā norādīts direktīvā, ziņojuma mērķis ir regulāri — ik gadu — sniegt ieskatu par Eiropas oglekļa tirgus attīstību.

1. tabula. Iepriekšējos gados publicētie ziņojumi par oglekļa tirgu⁶

Atsauce	Aptvertais periods	Politiskais konteksts
COM(2012) 652	2008.–2011. g.	Novērtējums par to, vai ir vajadzīgi regulatīvi pasākumi, ņemot vērā emisijas kvotu pārpalikuma pieaugumu
COM(2015) 576	2013.–2014. g.	Pirmais Enerģētikas savienības stāvokļa apskats
COM(2017) 48	2015. g.	Otrais Enerģētikas savienības stāvokļa apskats

Šis ziņojums attiecas uz 2016. gadu, tomēr iepazīstina arī ar dažām iniciatīvām, kas ierosinātas vai par ko panākta vienošanās 2017. gadā. Atšķirībā no iepriekšējā ziņojuma šajā

¹ ES SEG emisijas 2015. gadā jau bija par 22 % zemākas nekā 1990. gadā.

² Saskaņā ar valstu prognozēm līdz 2020. gadam emisiju līmenis turpinās samazināties, tomēr, lai sasniegtu 2030. gada mērķrādītāju, būs vajadzīgi vēl citi rīcībpolitikas pasākumi.

³ COM(2015) 337, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52015PC0337>.

⁴ Dialogi ir neformālas trīspusējas sanāksmes, kurās piedalās Eiropas Parlamenta, ES Padomes un Komisijas pārstāvji.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.

⁶ Iepriekšējos gados publicētie ziņojumi ir pieejami šādā saitē: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en#tab-0-1.

ziņojumā ir jauna nodaļa par netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmām, kā arī informācija par tirgus stabilitātes rezerves pārpalikuma rādītāju, kas pirmoreiz tika publicēts 2017. gada maijā. Ja nav norādīts citādi, šajā ziņojumā ir izmantoti dati, kas bija pieejami publiski un bija nonākuši Komisijas rīcībā līdz 2017. gada 30. jūnijam.

Vispārīga un aprakstoša informācija par dažādiem ES ETS aspektiem ir iekļauta izcēlumos viscaur ziņojumā.

2. ES ETS INFRASTRUKTŪRA

2.1. Darbību, iekārtu un gaisa kuģu operatoru iekļaušana

ES ETS darbojas 31 Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valstī. Tā ierobežo emisijas, ko rada gandrīz 11 000 elektrostaciju un rūpniecības iekārtu un nedaudz vairāk nekā 500 gaisa kuģu operatoru, kuri veic lidojumus starp EEZ lidostām. Tā aptver aptuveni 45 % no ES SEG emisijām.

Sākot ar trešo posmu (2013–2020)*, nozares ar stacionārām iekārtām, kuras regulē ES ETS, ir energoietilpīgās rūpniecības nozares, un te ietilpst elektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas ar nominālo siltumspēju, kas lielāka par 20 MW (izņemot bīstamo atkritumu vai sadzīves atkritumu iekārtas), naftas pārstrādes rūpnīcas, koksa krāsnis, dzelzs un tērauda, cementa klinkera, stikla, kaļķu, ķieģeļu, keramikas, celulozes, papīra un kartona, alumīnija, petroķīmisko produktu, amonjaka, slāpekļskābes, adipīnskābes, glioksāla un glioksālskābes ražošana, CO₂ uztveršana, transportēšana pa cauruļvadiem un CO₂ ģeoloģiska uzglabāšana.

Attiecībā uz aviāciju ES ETS darbības jomā līdz 2016. gada beigām — kamēr Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija (ICAO) nebija pieņēmusi pasaules mēroga pieeju — bija ietverti tikai lidojumi Eiropas Ekonomikas zonā. 2016. gada oktobrī ICAO vienojās par rezolūciju par starptautiskās aviācijas radīto CO₂ emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas shēmu (CORSIA), kam jāsāk darboties 2021. gadā. Ņemot vērā šo iznākumu, Komisija ierosināja turpināt piemērot sistēmu tikai EEZ iekšējiem lidojumiem arī pēc 2016. gada (sk. 4. sadaļu).

ES ETS aptver oglekļa dioksīda (CO₂) emisijas, slāpekļa oksīda (N₂O) emisijas, ko rada visu veidu slāpekļskābes, adipīnskābes, glioksālskābes un glioksāla ražošana, un perfluorogļūdeņražu (PFC) emisijas, ko rada alumīnija ražošana. Lai gan daļība ES ETS ir obligāta, dažās nozarēs ir iekļautas tikai iekārtas, kas ir lielākas par noteiktu robežu. Turklāt iesaistītās valstis var sistēmā neiekļaut mazas iekārtas, ja ir ieviesti pasākumi, ar kuriem tiks samazinātas to emisijas tikpat lielā mērā, kā tad ja iekārtas būtu bijušas iekļautas ES ETS. Iesaistītās valstis ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā var iekļaut arī citas nozares un siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Kā liecina ziņojumi, ko iesaistītās valstis⁷ iesniegušas 2017. gadā saskaņā ar 21. pantu, 2016. gadā kopā bija 10 790 iekārtu, kam izsniegtas atļaujas; salīdzinājumam — 2015. gadā tādu bija aptuveni 10 950, bet 2014. gadā — aptuveni 11 200.

⁷ Atsaucoties uz 21. pantā paredzētajiem ziņojumiem, ar apzīmējumu “iesaistītās valstis” vai vienkārši “valstis” saprot 28 ES dalībvalstis, kā arī EEZ valstis (Islande, Norvēģija un Lihtenšteina).

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2016. gadā ES ETS ietvaros galvenokārt tika sadedzināts fosilais kurināmais. Tomēr 29 valstis ziņoja arī par biomasas izmantošanu (2015. gadā bija 27 šādas valstis) 2079 iekārtās (19 % no visām iekārtām). Tikai divas valstis (LI un MT) ziņoja, ka tajās biomasas netika izmantota⁸. Biomasas radītās emisijas 2016. gadā bija aptuveni 141 miljons tonnu CO₂ (8 % no ES ETS ietvaros paziņotajām emisijām); 2015. gadā to apmērs bija aptuveni 125 miljoni tonnu CO₂ (apmēram 7 % no ES ETS ietvaros paziņotajām emisijām). Tāpat kā pagājušajā gadā, divas dalībvalstis (DE un SE) ziņoja, ka biodegvielu nelielā apmērā izmanto trīs gaisa kuģu operatori (2015. gadā — četri)⁹.

Attiecībā uz iekārtu kategorijām, kas balstītas uz emisiju daudzumu gadā¹⁰, 2016. gada dati liecina, ka, tāpat kā iepriekšējos gados, aptuveni 72 % iekārtu ietilpst A kategorijā, gandrīz 21 % — B kategorijā un nedaudz vairāk nekā 7 % — C kategorijā. Par 6202 iekārtām tika ziņots, ka tās ir “iekārtas ar zemu emisiju līmeni” (57,5 % no kopskaita).

ES ETS iekārtas, kurās notiek sadedzināšanas darbības, ir atrodamas visās iesaistītajās valstīs, savukārt naftas pārstrāde, tērauda ražošana, cementa, kaļķu, stikla, keramikas, celulozes un papīra ražošana notiek vairumā no tām. Par ES ETS darbībām, kas papildus norādītas saistībā ar tādām siltumnīcefekta gāzu emisijām, kuras nav CO₂ emisijas, ir ziņots, ka 13 valstīs (DE, ES, FR, GR, IS, IT, NL, NO, RO, SE, SI, SK un UK) ir izsniegtas atļaujas attiecībā uz primāro alumīniju un perfluorogļūdeņražiem (PFC), bet 21 valstī (visās, izņemot CY, DK, EE, IE, IS, LI, LU, LV, MT un SI) atļaujas izsniegtas attiecībā uz slāpekļskābes ražošanu un N₂O. Par pārējām N₂O nozarēm — adipīnskābes ražošanu un glioksāla un glioksālskābes ražošanu — ir ziņots attiecīgi trīs (DE, FR, IT) un divās (DE, FR) valstīs. Tāpat kā pagājušajā gadā, divas dalībvalstis (FR un NO) ziņoja par CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas darbībām.

Astoņas valstis (DE, ES, FR, HR, IS, IT, SI, UK) ir izmantojušas iespēju ES ETS neattiecināt uz mazajiem emitentiem saskaņā ar ES ETS direktīvas 27. pantu. Tāpat kā 2015. gadā, arī 2016. gadā ES ETS neattiecināja uz aptuveni 4 miljoniem tonnu CO₂ (aptuveni 0,22 % no kopējām verificētajām emisijām).

Kā liecina saskaņā ar 21. pantu 2017. gadā iesniegtie dokumenti, līdz šim septiņas valstis (BE, DK, FR, HR, HU, LI, LT) ir izmantojušas Komisijas Regulas (ES) Nr. 601/2012 (“Monitoringa un ziņošanas regula”) 13. pantā paredzēto iespēju atļaut stacionārām iekārtām izmantot vienkāršotus monitoringa plānus gadījumos, kad risks ir zems. Pēc 2015. gada ir pievienojusies tikai Dānija. Attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem, kuru radīto emisiju līmenis

---

⁸ Biomasas radītajām emisijām ir nulles vērtība ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, t. i., par emisijām jāziņo, bet par tām nav jānodod kvotas.

⁹ Biodegvielas izmantošanā radušās emisijas, kas paziņotas saskaņā ar 21. pantu, veido mazāk nekā 0,04 % no kopējām iesaistītā gaisa kuģu operatora radītajām emisijām.

¹⁰ Sk. Komisijas 2012. gada 21. jūnija Regulu (ES) Nr. 601/2012 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (OV L 181, 12.7.2012., 30. lpp.), kurā noteikts, ka C kategorijā ietilpst iekārtas, kas emitē vairāk nekā 500 000 t CO₂ ekvivalenta gadā, B kategorijā — iekārtas, kas emitē 50 000–500 000 t CO₂ ekvivalenta gadā, bet A kategorijā — iekārtas, kas emitē mazāk nekā 50 000 t CO₂ ekvivalenta gadā. Papildus tā paredz iedalījumu “iekārtas ar zemu emisiju līmeni”, kas piemērojams tām A kategorijas iekārtām, kuras emitē mazāk nekā 25 000 t CO₂ ekvivalenta gadā.

ir zems, par šā noteikuma izmantošanu ziņojušas četras valstis (BE, FI, IS un PL); Beļģija pievienojās pēc 2015. gada.

Attiecībā uz aptvertajiem gaisa kuģu operatoriem jānorāda, ka saskaņā ar ziņojumiem 2016. gadā monitoringa plāns bija 503 gaisa kuģu operatoriem (saskaņā ar ziņojumiem 2015. gadā bija 524 šādi operatori, bet 2014. gadā — 611). Tas liecina, ka ES ETS aptverto gaisa kuģu operatoru skaits stabilizējas. Gandrīz 60 % (300) no ziņojumos uzrādītajiem operatoriem bija komerciāli, bet atlikušie 40 % (203) bija nekomerciāli¹¹. Par maziem emitentiem kvalificējās kopā 249 operatori (gandrīz 50 %) (2015. gadā tādi bija 274 (52 %), bet 2014. gadā — 329 (54 %)).

2.2. Savienības reģistrs un Eiropas Savienības darījumu žurnāls (*EUTL*)

Savienības reģistrā un Eiropas Savienības darījumu žurnālā (*EUTL*) tiek izsekots vispārīgo un aviācijas kvotu īpašumtiesībām un darījumiem ar šīm kvotām un tiek reģistrēti kontos īpašumā esošie daudzumi un darījumi starp kontiem. Tos pārvalda un uztur Komisija, savukārt nacionālo reģistru administratori 31 ES ETS iesaistītajā valstī joprojām darbojas kā kontaktpunkts vairāk nekā 15 000 kontu pārstāvjiem (uzņēmumiem vai fiziskām personām).

Stacionāro iekārtu un gaisa kuģu operatoru konti atrodas Savienības reģistrā, savukārt *EUTL* automātiski pārbauda, reģistrē un atļauj visus darījumus starp kontiem, tādējādi nodrošinot, ka visi pārvietojumi atbilst ES ETS noteikumiem. Tie Eiropas emitentiem, tirgotājiem un 31 valsts iestādei nodrošina līdzekļus, kas nepieciešami, lai veiktu ES ETS darbības: piešķirt bezmaksas kvotas stacionārām iekārtām un aviācijas jomas operatoriem, reģistrētu emisijas, dot iespēju emitentiem, profesionāliem tirgotājiem un fiziskām personām izpildīt pabeigtus darījumus, pārvietojot kvotas starp kontiem, un dot iespēju emitentiem kompensēt savas emisijas, nododot kvotas.

*Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Lēmums Nr. 406/2009/EK par dalībvalstu pasākumiem siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanai, lai izpildītu Kopienas saistības siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanas jomā līdz 2020. gadam, OV L 140, 5.6.2009., 136. lpp.

2016. gadā Savienības reģistrs turpināja nodrošināt uzticamus pakalpojumus Eiropas emitentiem (stacionārām iekārtām un aviācijas jomas operatoriem), tirgotājiem un valstu iestādēm.

Reģistrā tika ieviesti vairāki tehniski un izmantojamības uzlabojumi. Uzlabojumi skar lietotāju pārvaldības, kontu un darījumu elementus, kā arī autentifikācijas sistēmu, kas tika ievērojami uzlabota un kļuva par sistēmu “EU Login”.

¹¹ Komerciāls gaisa kuģu operators ir, piemēram, pasažieru aviosabiedrība, kas sniedz pakalpojumus plašai sabiedrībai. Nekomerciāls gaisa kuģu operators ir, piemēram, gaisa kuģa privātpašnieks.

2017. gada vasarā Komisija sāka aptauju par Savienības reģistra lietotāju saskarni, lūdzot lietotājiem paust viedokli par pašreizējo saskarnes darbību. Mērķis bija vēl vairāk uzlabot reģistra lietotāju pieredzi.

3. OGLEKĻA TIRGUS DARBĪBA 2016. GADĀ

Šajā nodaļā ir sniegta informācija par ES ETS piedāvājumu un pieprasījumu. Sadaļā par piedāvājumu ir sniegta informācija par maksimālo robežvērtību, kvotu bezmaksas piešķiršanu, programmu *NER300*, izolēm, elektroenerģijas nozarei piešķirto atkāpi no prasības pilnīgi visas kvotas iegūt izsoļu ceļā un par starptautisko kredītu izmantošanu. Šā gada ziņojumā pirmoreiz ir iekļauta arī nodaļa par netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmām.

Attiecībā uz pieprasījumu ir sniegta informācija par verificēto emisiju skaitu un kvotu piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvarošanas metodēm, piemēram, tirgus stabilitātes rezervi (TSR).

3.1. Piedāvājums: apgrozībā laistās kvotas

3.1.1. Maksimālā robežvērtība

Maksimālā robežvērtība ir absolūts SEG daudzums, ko var emitēt sistēmas ietvaros, un tā noteikta, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegts emisiju samazinājuma mērķrādītājs un ka emitētais daudzums atbilst tirdzniecības periodā apgrozībā laisto kvotu skaitam. Trešajā posmā ir noteikta kopīga maksimālā robežvērtība, kas tiek piemērota ES mērogā un aizstāj iepriekšējo — valstu maksimālo robežvērtību — sistēmu.

2013. gadā noteiktā stacionāro iekārtu emisiju maksimālā robežvērtība bija 2 084 301 856 kvotas. Šī maksimālā robežvērtība ik gadu samazinās atbilstoši lineārā samazinājuma koeficientam, proti, 1,74 % no vidējā kopējā to kvotu daudzuma, kas ik gadu izdotas 2008.–2012. gadā, tādējādi tiek nodrošināts, ka to kvotu skaits, ko stacionārās iekārtas var izmantot, 2020. gadā būs par 21 % mazāks nekā 2005. gadā.

Aviācijas nozarei sākotnēji noteiktā maksimālā robežvērtība bija 210 349 264 aviācijas kvotu gadā, kas ir par 5 % mazāk par vidējo aviācijas emisiju gada līmeni 2004.–2006. gadā. 2014. gada 1. janvārī līdz ar Horvātijas pievienošanos ES ETS minētā maksimālā robežvērtība palielinājās par 116 524 aviācijas kvotām. Ar šo maksimālo robežvērtību bija paredzēts atspoguļot 2008. gada tiesību aktu*, ar kuru ES ETS tika attiecināta uz aviāciju un kurā tika noteikts, ka ES ETS jāattiecinā uz visiem lidojumiem uz EEZ, no tās un tās robežās. Tomēr ES ETS tvērums uz laiku — no 2013. gada līdz 2016. gadam — aprobežojās tikai ar lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā, lai atbalstītu pasaules mēroga pasākuma izstrādi, ko veica ICAO. Tāpēc 2013.–2016. gadā apgrozībā laisto aviācijas kvotu skaits bija ievērojami mazāks par sākotnējo maksimālo robežvērtību. Ņemot vērā 2016. gada oktobrī panākto vienošanos pasaules mēroga pasākuma izstrādes sakarā, Komisija ir ierosinājusi turpināt piemērot pašreizējo pieeju arī pēc 2016. gada (sk. 4. sadaļu).

2. tabulā ir norādītas stacionāro iekārtu maksimālās robežvērtības un aviācijas kvotu daudzums, kas laists apgrozībā¹² katrā ES ETS trešā posma gadā.

2. tabula. ES ETS maksimālā robežvērtība 2013.–2020. gadā

Gads	Gada maksimālā robežvērtība (iekārtām)	Gadā apgrozībā laistās aviācijas kvotas ¹³
2013	2 084 301 856	32 455 312

¹² Kopš 2013. gada apgrozībā laisto aviācijas kvotu skaitu nosaka augšupēja pieeja, kurā par pamatu izmanto bez maksas piešķiramās kvotas (ko nosaka pēc darbībā balstītām līmeņatzīmēm, kuras piemēro operatoru darbībai EEZ). Pēc tam atvasina izsolīto kvotu skaitu pēc principa, ka bez maksas jāpiešķir 85 % (šai daļā ir iekļauta arī īpaša rezerve, no kuras vēlāk piešķir kvotas ātri augošiem gaisa kuģu operatoriem un jauniem dalībniekiem) no kopskaita, bet jāizsola 15 %.

¹³ 2017., 2018., 2019. un 2020. gadā apgrozībā laisto aviācijas kvotu skaits būs atkarīgs no Komisijas tiesību akta priekšlikuma iznākuma (sk. 4. sadaļu).

2014	2 046 037 610	41 681 025
2015	2 007 773 364	48 543 026
2016	1 969 509 118	38 034 475
2017	1 931 244 873	37 833 819 ¹⁴
2018	1 892 980 627	
2019	1 854 716 381	
2020	1 816 452 135	

3.1.2. Izdotās kvotas

3.1.2.1. Bez maksas piešķirtās kvotas

Lai gan trešajā posmā standarta metode emisijas kvotu piešķiršanai uzņēmumiem, kas piedalās ES ETS, ir izolīšana, kvotas joprojām lielā skaitā piešķir bez maksas, un tas turpināsies līdz 2020. gadam un pēc tā. Tiek piemēroti šādi principi:

- elektroenerģijas ražošanas nozare vairs nesaņem bezmaksas kvotas,
- kvotas piešķir bez maksas atbilstoši ES mērogā saskaņotiem noteikumiem,
- bezmaksas piešķiršana balstās uz snieguma līmeņatzīmēm, kuru mērķis ir pastiprināt stimulus samazināt SEG emisijas un apbalvot visefektīvākās iekārtas,
- ir izveidota ES mēroga jaunu iekārtu rezerve (*NER*), kas ietver 5 % no visām trešā posma kvotām.

Bezmaksas kvotas piešķir rūpnieciskām iekārtām, lai novērstu iespējamo oglekļa emisiju pārvirzes risku (uzņēmumi tādu izmaksu dēļ, kas ir saistītas ar ES klimata politiku, pārvirza ražošanu uz trešām valstīm, kurās nav tik stingri ierobežojumi attiecībā uz SEG emisijām, un tādējādi ir iespējams, ka palielināsies to kopējās emisijas). Nozares un apakšnozares, kuras uzskata par pakļautām būtiskam oglekļa emisiju pārvirzes riskam, ir iekļautas oglekļa emisiju pārvirzes sarakstā*, kas pašlaik aptver 2015.–2019. gadu.

* Pašlaik spēkā esošais oglekļa emisiju pārvirzes saraksts ir pieejams šādā saitē: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32014D0746>.

¹⁴ Iekļautais izolītais daudzums atbilst 2017. gada augusta datiem (sk. 4. sadaļu).

Trešajā posmā 39 % no kopējā pieejamā kvotu skaita tiks bez maksas piešķirti rūpnieciskām iekārtām un iekārtām, kurās ražo elektroenerģiju, attiecībā uz siltumu, ko tās ražo. Šī daļa tiks palielināta, ņemot vērā kvotas, kas piešķiramas jaunām iekārtām līdz 2020. gadam. Nav iespējams noteikt, cik lielā apmērā turpmākajos gados tiks izmantota *NER*. Tomēr Komisijas 2015. gada ietekmes novērtējumā¹⁵ tika norādīts, ka atbilstoši tendencēm ir gaidāms, ka no *NER* papildus varēs bez maksas piešķirt ne vairāk kā 2 % no maksimālās robežvērtības. Tādēļ gaidāms, ka trešajā posmā bez maksas tiks piešķirts aptuveni 41 % no kopējā kvotu skaita. Papildus aptuveni 2 % no kopējās maksimālās robežvērtības tiek izmantoti, lai ar programmas *NER300*¹⁶ starpniecību finansētu inovatīvu mazoglekļa tehnoloģiju izvēršanu. Tādējādi izsolēs piešķiramā kvotu daļa trešajā posmā ir 57 %.

Trešajā posmā jaunas iekārtas un iekārtas, kas būtiski palielina jaudu, ir tiesīgas saņemt papildu bezmaksas kvotas no *NER*. Jaunu iekārtu rezervē pēc 300 miljonu kvotu atskaitīšanas programmas *NER300* vajadzībām sākotnēji bija 480,2 miljoni kvotu. Ir rezervēti 139,9 miljoni kvotu 654 iekārtām uz visu trešā posma laiku¹⁷. Atlikušos 340,3 miljonus *NER* kvotu varēs izdalīt nākotnē. Tomēr paredzams, ka liels skaits šo kvotu netiks piešķirtas.

Līdz 2017. gada jūnijam piešķirto kvotu skaits samazināts par aptuveni 301,9 miljoniem tādu iekārtu dēļ, kas pārtrauca vai samazināja ražošanu vai ražošanas jaudu salīdzinājumā ar to, pēc kuras sākumā aprēķināja trešajā posmā piešķiramās kvotas.

3. tabula. 2013.–2017. gadā rūpniecībai bez maksas piešķirto kvotu skaits (miljonos)¹⁸

	2013	2014	2015	2016	2017
Bez maksas piešķirtās kvotas¹⁹ (ES 28 + EEZ EBTA valstis)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2
Kvotas, kas piešķirtas no jauno iekārtu rezerves (investīcijas jaunveidojamos objektos un jaudas palielinājumi)	11,2	14,6	17,3	18,3	17,6
Bezmaksas kvotas, kas nav piešķirtas pārtrauktas vai mainītas ražošanas vai ražošanas jaudas dēļ	40,2	58,6	69,9	65,5	67,5

¹⁵ SWD(2015) 135 final,

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/revision/docs/impact_assessment_en.pdf.

¹⁶ *NER300* ir inovatīvu mazoglekļa enerģētikas demonstrējumu projektu finansēšanas programma, ko finansē, monetizējot 300 miljonus emisiju kvotu no *NER* (sk. 3.1.2.2. sadaļu).

¹⁷ Norādītais skaits atbilst 2017. gada jūlija datiem:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/allowances/docs/170711_status_table_ner.pdf.

¹⁸ Skaitļi balstās uz paziņojumiem, kas saņemti līdz 2017. gada jūlijam, un tie var būtiski mainīties sakarā ar vēlāk iesniegtiem dalībvalstu paziņojumiem.

¹⁹ Sākotnējais apmērs pirms turpmāk tabulā norādītā samazinājuma.

Tā kā pieprasījums pēc bezmaksas kvotām pārsniedza pieejamo daudzumu, visām iekārtām, uz ko attiecas ES ETS, piešķiramo kvotu daudzums tika samazināts par vienādu procentuālo daļu, piemērojot starpnozaru korekcijas koeficientu (saskaņā ar ETS direktīvu). Aprēķinātā korekcijas koeficienta rezultātā bezmaksas kvotu daudzums 2013. gadā samazinājās par aptuveni 6 %, un šis samazinājums ik gadu palielinās, līdz 2020. gadā sasniegs aptuveni 18 %.

2016. gada 28. aprīlī Eiropas Savienības Tiesa²⁰, sākot ar 2017. gada 1. martu, atcēla Komisijas Lēmumā 2013/448/ES noteiktās starpnozaru korekcijas koeficienta vērtības (sk. pielikuma 5. papildinājumu). Pēc tam Komisija 2017. gada 24. janvārī pārskatīja minētajā lēmumā²¹ noteiktās vērtības, lai tās atbilstu Tiesas spriedumam.

---

²⁰ Tiesas 2016. gada 28. aprīļa spriedums *Borealis Polyolefine GmbH u. c./Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft* u. c., apvienotās lietas C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 un C-391/14–C-393/14, ECLI:EU:C:2016:311.

²¹ Komisijas Lēmums (ES) 2017/126, OV L 19, 25.1.2017., 93. lpp.

3.1.2.2. Programma NER300

Programma *NER300* ir inovatīvu mazoglekļa enerģētikas demonstrējumu projektu finansēšanas liela mēroga programma. Tās mērķis ir demonstrēt videi drošas oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas (*CCS*) un inovatīvas atjaunojamo energoresursu (*RES*) tehnoloģijas komerciālā mērogā Eiropas Savienībā.

Programmu *NER300* finansē, monetizējot 300 miljonus emisijas kvotu no *NER*, kas izveidota ES ETS trešā posma vajadzībām. No kvotu monetizācijas iegūtie līdzekļi tika piešķirti projektiem, kas atlasīti divās uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus kārtās — 2012. gada decembrī un 2014. gada jūlijā.

Šo abu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus rezultātā kopumā tika piešķirts EUR 2,1 miljards 38 *RES* projektiem un 1 *CCS* projektam 20 ES dalībvalstīs. Četri no tiem jau darbojas: bioenerģijas projekts *BEST* Itālijā, bioenerģijas projekts *Verbiostraw* Vācijā, vējparks *Windpark Blaiken* Zviedrijā un kopš 2017. gada 1. jūlija arī atkrastes vējparks *Veja Mate* Vācijas Ziemeļjūrā.

Līdz šim galīgais lēmums par investīcijām pieņemts kopā par 13 projektiem, bet 4 projekti ir atcelti. Komisija ierosināja atcelto projektu neiztērētos līdzekļus (to summa ir vismaz EUR 436 miljoni) ieguldīt esošos finanšu instrumentos, t. i., *InnovFin* enerģētikas demonstrējumu projektos (EDP) un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta parāda instrumentā — šos abus instrumentus pārvalda Eiropas Investīciju banka (EIB). Šajā nolūkā dalībvalstis Klimata pārmaiņu komitejā 2017. gada maijā apstiprināja attiecīgu *NER300* lēmuma²² grozījumu²³.

4. tabula. *NER300* projekti, kam finansējums piešķirts saskaņā ar pirmo un otro uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus²⁴

	1. uzaicinājums iesniegt priekšlikumus	2. uzaicinājums iesniegt priekšlikumus
Projekti, kas atrodas plānošanas stadijā	1	17
Attiecībā uz projektu pieņemts galīgais lēmums par investīcijām	11	2
Projekti, kas jau darbojas	4	0
Atsauktie projekti	4	0
<i>Kopā</i>	20	19

²² Komisijas Lēmums 2010/670/ES, OV L 290, 6.11.2010., 39. lpp.

²³ https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/lowcarbon/ner300/docs/2017_draft_amendment_post_ccc_en.pdf.

²⁴ Kā noteikts Komisijas Lēmumā 2010/670/ES, attiecībā uz projektiem, kuriem finansējums piešķirts saskaņā ar pirmo uzaicinājumu, galīgais lēmums par investīcijām jāpieņem līdz 2016. gada beigām, bet attiecībā uz projektiem, kuriem finansējums piešķirts saskaņā ar otro uzaicinājumu, — līdz 2018. gada jūnija beigām.

Nav plānots publicēt turpmākus *NER300* uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus. Komisija pašlaik pievēršas finansējuma piešķiršanai izvēlēto projektu īstenošanai²⁵ un neiztērēto līdzekļu ātrai reinvestēšanai.

3.1.2.3. *Netiešo oglekļa izmaksu kompensācija*

Kā paskaidrots 3.1.2.1. sadaļā, energoietilpīgas nozares, kas uzskatāmas par pakļautām oglekļa emisiju pārvirzes riskam, ir tiesīgas saņemt bezmaksas kvotas, lai segtu savas tiešās oglekļa izmaksas. Papildus tam ES dalībvalstis var piešķirt valsts atbalstu, lai dažām elektroietilpīgām nozarēm kompensētu netiešās oglekļa izmaksas, t. i., to, ka elektroenerģijas ražotāji ir palielinājuši elektroenerģijas cenas ES ETS dēļ.

Lai nodrošinātu, ka netiešās oglekļa izmaksas tiek kompensētas visās dalībvalstīs vienādi un līdz minimumam samazinātu konkurences kropļojumus iekšējā tirgū, Komisija ir pieņēmusi ES ETS valsts atbalsta pamatnostādnes* 2013.–2020. gadam. Pamatnostādnēs cita starpā ir noteiktas atbalsttiesīgās nozares un netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas maksimālās summas. Šajā nolūkā piešķirtais valsts atbalsts ir daļējs un laika gaitā samazinās**, tādējādi neizdod stimulēt elektroefektivitāti un pāriet uz zaļo elektroenerģiju, kā tas paredzēts ES ETS mērķos.

* 2012. gada 22. maija Pamatnostādnes par atsevišķiem valsts atbalsta pasākumiem saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu pēc 2012. gada, OV C 158, 5.6.2012., 4. lpp.

** Maksimālā daļa no attiecināmajām izmaksām samazinās no 85 % 2013.–2015. gada periodā līdz 75 % 2019.–2020. gada periodā.

Līdz šim Komisija ir apstiprinājusi 10 valsts atbalsta shēmas, kas paredzētas netiešo oglekļa izmaksu kompensēšanai. 5. tabulā ir sniegts kopsavilkums par netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmām, kas apstiprinātas kopš 2013. gada.

5. tabula. Netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmas, kas apstiprinātas saskaņā ar 2012. gada ETS pamatnostādnēm²⁶

Dalībvalsts	Apstiprinātās netiešo oglekļa izmaksu kompensācijas shēmu maksimālās robežas / (ikgadējās vidējās apstiprinātās maksimālās robežas) (miljonos)	Shēmas darbības ilgums	Dalībvalstu ieņēmumi no izsolēm 2016. gadā (neskaitot aviācijas kvotu izsoles) (miljonos)
UK	£113 ²⁷ /(13–50)	2013.–2020. g.	€419
DE	€756 ²⁸ /(203–350)	2013.–2020. g.	€846
BE	€113 ²⁹ /(38)	2013.–2020. g.	€107

²⁵ Interaktīva karte, kurā atspoguļota projektu īstenošanas gaita: <https://setis.ec.europa.eu/NER300>.

²⁶ Visu lēmumu nekonfidenciālās versijas ir pieejamas Konkurences ĢD tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/competition/eojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3.

²⁷ Budžets aplēsts 2013.–2015. gadam.

²⁸ Budžets aplēsts 2013.–2015. gadam.

NL	€156 ³⁰ /(78)	2013.–2020. g.	€142
EL	€160 ³¹ /(40)	2013.–2020. g.	€147
LT	€13,1/(1–3)	2014.–2020. g.	€21
SK	€250/(35)	2014.–2020. g.	€65
FR	€364/(61)	2015.–2020. g.	€231
FI	€149/(30)	2016.–2020. g.	€71
ES	€5/(1–3)	2013.–2015. g.	€365
	€106/(6–25)	2016.–2020. g.	

3.1.2.4. Kvotu izolēšana

Kopš ES ETS trešā posma izolēšana primārajā tirgū ir kvotu piešķiršanas standarta režīms. Šajā posmā paredzēts izolēt vairāk nekā pusi no kvotām, un šī izolēamo kvotu daļa pastāvīgi palielināsies visā tirdzniecības periodā. Izsoles reglamentē Izsoļu regula*, kurā ir noteikts laika grafiks, administrēšana un citi aspekti, kas būtu jāievēro izsoļu rīkošanā, lai nodrošinātu atklātu, pārredzamu, saskaņotu un nediskriminējošu izolēšanas procesu.

* Komisijas 2010. gada 12. novembra Regula (ES) Nr. 1031/2010 par siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu izsoļu laika grafiku, administrēšanu un citiem aspektiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā, OV L 302, 18.11.2010., 1. lpp.

Ziņošanas periodā izsoles notika šādās izsoles platformās:

- *European Energy Exchange AG (EEX)*, kas darbojas kā kopējā izsoles platforma 25 dalībvalstīm, kuras piedalās kopīgajā iepirkuma procedūrā, un Polijai, kas izvēlējās nepiedalīties kopīgajā iepirkuma procedūrā, bet vēl nav iecēlusi savu izsoles platformu; no 2016. gada 5. septembra *EEX* rīko izsoles kā otrā kopējā izsoles platforma, kas iecelta 2016. gada 13. jūlijā,
- *EEX*, kas darbojas kā Vācijas atsevišķā izsoles platforma,
- *ICE Future Europe (ICE)*, kas darbojas kā Apvienotās Karalistes atsevišķā izsoles platforma.

Islande, Lihtenšteina un Norvēģija vēl nav sākušas izolēt kvotas.

2016. gadā *EEX*, kas darbojās 27 dalībvalstu vārdā (25 dalībvalstis, kuras sadarbojas kopējā izsoles platformā, Vācija un Polija), izolēja 89 % no visām izolētajām kvotām, savukārt *ICE* Apvienotās Karalistes vārdā izolēja 11 % no visām kvotām.

2017. gada 4. maijā platformās notika pēc kārtas tūkstošā saskaņā ar Izsoļu regulu rīkotā izsole. Līdz 2017. gada 30. jūnijam jau bija notikušas 1036 izsoles.

²⁹ Aplēstais maksimālais kopējais budžets ir atkarīgs no oglekļa cenas aplēsēm.

³⁰ Budžets aplēsts 2014.–2015. gadam.

³¹ Budžets aplēsts 2015.–2018. gadam.

6. tabulā sniegts pārskats par to, cik daudz kvotu *EEX* un *ICE* izsolīja līdz 2017. gada 30. jūnijam; pārskatā iekļautas arī vispārīgo kvotu agrīnās izsoles³². Vispārīgo kvotu daudzums ir noteikts, ņemot vērā Lēmumu Nr. 1359/2013/ES, kurā paredzēts atlikt uz vēlāku laiku 900 miljonus kvotu no 2014., 2015. un 2016. gada. Aviācijas kvotu daudzums ir noteikts, ņemot vērā pagaidu atkāpes attiecībā uz aviācijas nozari, kas noteiktas Lēmumā Nr. 377/2013/ES un Regulā (ES) Nr. 421/2014.

6. tabula. 2012.–2017. gadā izsolīto trešā posma kvotu kopējais daudzums

Gads	Vispārīgās kvotas	Aviācijas kvotas
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017 (līdz 1. aprīlim) ³³	241 935 000	0

Izsoles lielākoties noritēja sekmīgi, izsoles līdzsvara cenas parasti atbilda sekundārā tirgus cenām, un neradās būtiskas problēmas vai starpgadījumi. Tā kā notika pāreja no pagaidu izsoles platformas uz tās pēcteci — kopējo izsoles platformu, 2016. gada augustā aptuveni nedēļu nenotika nekādas izsoles 25 iesaistīto dalībvalstu vārdā.

2016. gada 25. maija izsole, ko rīkoja *EEX* Polijas vārdā, un 2016. gada 14. decembra izsole, ko rīkoja *ICE* Apvienotās Karalistes vārdā, tika atceltas saskaņā ar Izsoļu regulas noteikumiem. Polijas gadījumā izsole tika atcelta, jo netika sasniegta rezerves cena, savukārt Apvienotās Karalistes gadījumā izsolē kopējais solījuma apjoms bija mazāks par izsolīto apjomu. Ieskaitot minētās izsoles, kopumā tika atceltas 5 no vairāk nekā 1000 izsoļu, kas notikušas kopš 2012. gada beigām saskaņā ar Izsoļu regulu. Pārskats par izsoļu līdzsvara cenām, dalībnieku skaitu un seguma koeficientu vispārīgo kvotu izsolēm no 2013. gada līdz 2017. gada 30. jūnijam ir sniegts pielikuma 2. papildinājumā.

Izsoles platformas īpašās tīmekļa vietnēs publicē detalizētu katras izsoles rezultātu izklāstu. Sīkāka informācija par izsoļu norisi, tostarp dalību, seguma koeficientu un cenām, ir sniegta Komisijas publicētajos dalībvalstu ziņojumos³⁴.

³² Trešā posma kvotu agrīnās izsoles notika 2012. gadā sakarā ar elektroenerģijas nozarē plaši izplatīto komercpraksi elektroenerģiju pārdot uz priekšu un visu nepieciešamo (tostarp kvotas) iegādāties brīdī, kad pārdod saražoto jaudu.

³³ Papildus tam laikā no 2017. gada 1. aprīļa līdz 30. jūnijam tika izsolīti 244 388 000 vispārīgo kvotu. Saskaņā ar publicētajiem 2017. gada izsoļu kalendāriem laikā no 2017. gada jūlija līdz decembrim ir paredzēts izsolīt vēl 452 064 000 vispārīgo kvotu.

Kopējie ieņēmumi no izsolēm laikposmā no 2012. gada līdz 2017. gada 30. jūnijam pārsniedza EUR 18,4 miljardus (2016. gadā vien gūtie kopējie ieņēmumi bija EUR 3,79 miljardi). ES ETS direktīvā ir noteikts, ka vismaz 50 % izsoļu ieņēmumu, tostarp visi ieņēmumi no kvotām, kas sadalītas solidaritātes un izaugsmes mērķiem, dalībvalstīm būtu jāizmanto klimata un enerģētikas jomas mērķiem. Dalībvalstu gūtie ieņēmumi no ETS kvotu izsolēm 2016. gadā bija EUR 3,79 miljardi. Saskaņā ar Komisijai iesniegto informāciju dalībvalstis aptuveni 80 % šo ieņēmumu 2016. gadā iztērēja vai plānoja iztērēt konkrētiem mērķiem klimata un enerģētikas jomā³⁵, tomēr to starpā pastāv atšķirības³⁶.

3.1.2.5. *Elektroenerģijas nozarei piešķirtā atkāpe no prasības pilnīgi visas kvotas iegūt izsoļu ceļā*

Lai dažās ES dalībvalstīs sekmētu investīcijas elektroenerģijas nozares modernizācijā, ES ETS direktīvas 10.c pantā ir paredzēta atkāpe no parastās kārtības, kas paredz kvotu iegūvi izsoļu ceļā. 8 no 10 dalībvalstīm, kurām ir tiesības uz šo atkāpi*, izmanto to un bez maksas piešķir vairākas kvotas elektroenerģijas ražotājiem, ja tie veic atbilstošas investīcijas.

Saskaņā ar 10.c pantu piešķirtās bezmaksas kvotas atskaita no to kvotu skaita, ko attiecīgā dalībvalsts citādi būtu izsolījusi. Atkarībā no atkāpes īstenošanas noteikumiem, kas pieņemti konkrētajā valstī, elektroenerģijas ražotāji var saņemt bezmaksas kvotas vai nu vērtībā, kura ekvivalenta investīcijām, ko tie veic no valsts investīciju plānā uzskaitītajām investīcijām, vai vērtībā, kura ekvivalenta maksājumiem, ko elektroenerģijas ražotāji veikuši valsts fondā, no kura finansē šādas investīcijas.

* Tiesības uz šo atkāpi ir Bulgārijai, Čehijas Republikai, Igaunijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Polijai, Rumānijai un Ungārijai. Malta un Latvija nolēma to neizmanto.

Elektroenerģijas ražošanas iekārtām 2016. gadā bez maksas piešķirto kvotu skaits ir norādīts pielikuma 1. papildinājuma 1. tabulā, savukārt maksimālais kvotu skaits gadā ir norādīts 1. papildinājuma 2. tabulā.

Kā liecina ziņojumi, investīciju veidā 2009.–2016. gadā sniegts atbalsts ar kopējo aptuveno vērtību EUR 11 miljardi. Aptuveni 80 % šo investīciju tika veiktas infrastruktūras atjaunināšanā un modernizācijā, savukārt pārējās investīcijas tika veiktas tīrajās tehnoloģijās vai piegādes dažādošanā. Investīcijas veiktas, piemēram, elektroenerģijas ražošanai patērētās enerģijas daudzuma samazināšanā Lietuvā, pastāvošo tvaika sadales līniju izolācijas nomainā Čehijas Republikā un galvenokārt ar dabasgāzi darbināmas koģenerācijas iekārtas būvniecībā Bulgārijā.

³⁴ Šie ziņojumi ir pieejami tiem īpaši paredzētā Komisijas tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm.

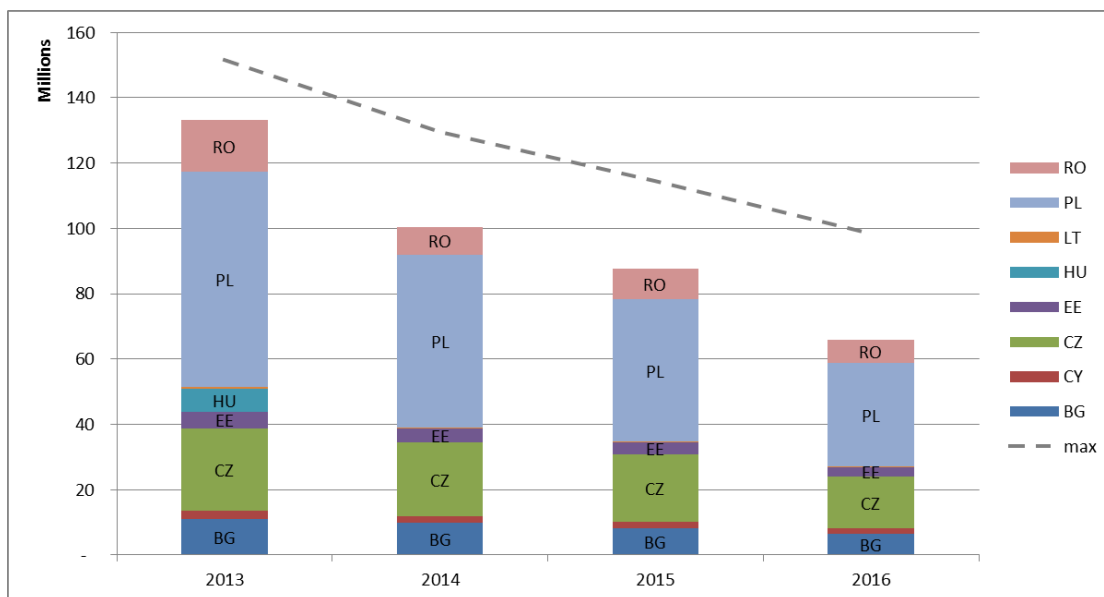
³⁵ Sk. ES ETS direktīvas 10. panta 3. punktu.

³⁶ Analīze par to, kā dalībvalstis izlietojušas izsoļu ieņēmumus, ir pieejama šeit:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/auctioning/docs/auction_revenues_report_2017_en.pdf.

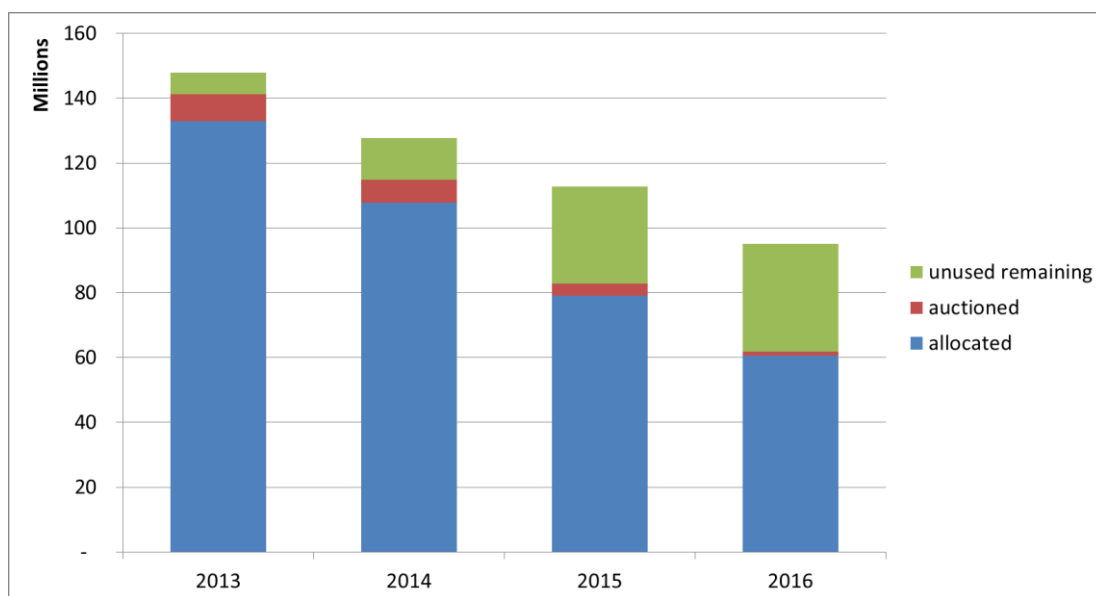
Kvotas, kuras nepiešķir bez maksas, tiek izsolītas. 1. attēlā ir uzrādīts, cik kvotu 2013.–2016. gadā pieprasījušas dalībvalstis, kam ir tiesības uz atkāpi.

1. attēls. Kvotas, kas piešķirtas bez maksas saskaņā ar 10.c pantu

2. attēlā ir uzrādīts, cik daudz no 10.c pantā paredzētajām kvotām ir piešķirtas, izsolītas vai palikušas neizmantotas. Piemēram, no 2013.–2016. gadā izsolāmajām Polijas kvotām tika atskaitīti 82 miljoni neizmantotu kvotu, tomēr tās vēl nav piešķirtas bez maksas, ne iekļautas izsolēs.

2. attēls. Kvotu sadalījums (piešķirtās, izsolītās un atlikušās neizmantotās kvotas)

	Piešķirtās kvotas
	Izsolītās kvotas
	Atlikušās neizmantojās kvotas

7. tabulā ir uzrādīts, cik daudz neizmantojamo kvotu, kas atskaitītas minētajos gados (līdz 2016. gadam), ir izsolītas 2013.–2016. gadā un cik daudz kvotu atlikušās neizmantojamas.

7. tabula. Rīcība ar neizmantojamām 10.c pantā paredzētajām kvotām 2013.–2016. gadā

Dalībvalsts	Tādu neizmantojamo 10.c pantā paredzēto kvotu skaits, kas izsolītas (milj.)	Atlikušo neizmantojamo kvotu skaits ³⁷ (milj.)
BG	6,9	0,0
CY	0,0	0,0
CZ	0,1	0,2
EE	0,2	0,3
HU	0	0,9
LT	0,3	0,6
PL	0,0	82,8
RO	8,8	6,6
Kopā	16,3	90,5

³⁷ Ietver apjomu, kas paredzēts 2017. gada izsoļu kalendārā.

3.1.3. Starptautiskie kredīti

ES ETS dalībnieki līdz 2020. gadam var izmantot starptautiskos kredītus no Kioto protokola tīras attīstības mehānisma (*CDM*) un kopīgas īstenošanas (*JI*), lai izpildītu daļu no savām ES ETS saistībām*. Šie kredīti ir finanšu instrumenti — katrs no tiem ir līdzvērtīgs tonnai CO₂, kura piesaistīta no atmosfēras vai kura aiztaupīta emisiju samazināšanas projekta rezultātā. Trešajā posmā kredītus vairs nenodod tieši — tos var apmainīt pret kvotām jebkurā laikā kalendārajā gadā.

ES ETS dalībniekiem kredītu izmantošanā ir jāievēro vairāki kvalitātes standarti: netiek pieņemti kredīti no kodolenerģijas, apmežošanas un meža atjaunošanas projektiem, un jauniem projektiem, kas reģistrēti pēc 2012. gada, jābūt vismazāk attīstītajās valstīs. Ir noteikts arī maksimālais līmenis kredītiem, ko var izmantot stacionārās iekārtas un gaisa kuģu operatori**.

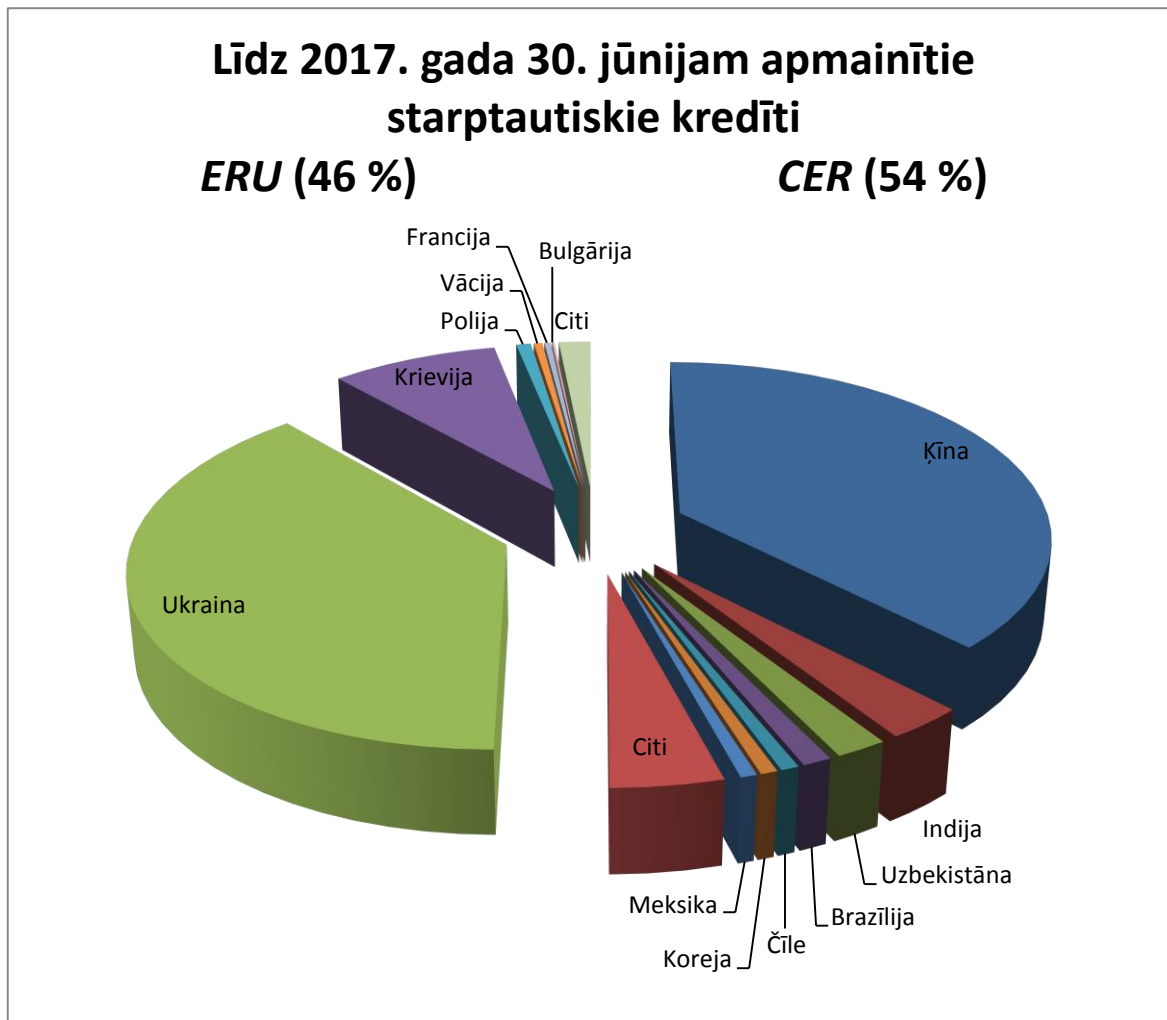
* *CDM* un *JI* projekti rada Kioto oglekļa kredītus — attiecīgi sertificētas emisijas samazināšanas vienības (*CER*) un emisijas samazināšanas vienības (*ERU*). Komisijas Regulā (ES) Nr. 389/2013 ir noteikts, ka *ERU*, ko izdevušas trešās valstis, kurām laikposmam no 2013. līdz 2020. gadam nav juridiski saistošu un kvantificētu emisiju mērķrādītāju, kas noteikti Kioto protokola Dohas grozījumā, vai kuras nav deponējušas ratifikācijas instrumentu attiecībā uz šo grozījumu, būtu jātur Savienības reģistrā tikai tad, ja ir apliecināts, ka šīs vienības ir saistītas ar emisiju samazinājumiem, kas ir verificēti kā īstenoti pirms 2013. gada.

** Komisijas 2013. gada 8. novembra Regula (ES) Nr. 1123/2013 par starptautisku kredītu tiesību noteikšanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV L 299, 9.11.2013., 32. lpp.

Kaut arī precīzs starptautisko kredītu izmantošanas tiesību daudzums otrajā un trešajā posmā (2008–2020) būs daļēji atkarīgs no to emisiju daudzuma, kas tiks verificētas nākotnē, tirgus analītiķi lēš, ka tie būs aptuveni 1,6 miljardi kredītu. Līdz 2017. gada 30. jūnijam izmantoto vai apmainīto starptautisko kredītu kopējais skaits bija 1,48 miljardi, kas ir vairāk nekā 90 % no aplēstā maksimāli atļautā daudzuma.

3. attēlā ir atspoguļota starptautisko kredītu apmaiņa. Pilnīgu pārskatu skatīt pielikuma 3. papildinājumā.

3. attēls. Kopsavilkums par starptautisko kredītu apmaiņu līdz 2017. gada 30. jūnijam

3.2. Pieprasījums: no apgrozības izņemtās kvotas

Savienības reģistra informācija liecina, ka 2016. gadā SEG emisijas no ES ETS iesaistītajām iekārtām samazinājušās par 2,9 % salīdzinājumā ar 2015. gadu. Tas iezīmē emisiju apjoma samazināšanās tendenci, kas vērojama kopš sistēmas trešā posma sākuma (2013).

8. tabula. Verificētās emisijas (miljonos tonnu CO₂ ekvivalenta)

Gads	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verificētās kopējās emisijas	1904	1867	1908	1814	1803	1750
Izmaiņas salīdzinājumā ar x-1 gadu	-1,8 %	-2 %	2,2 %	-4,9 %	-0,6 %	-2,9 %
Elektroenerģijas nozarē radītās verificētās emisijas	1,185	1,181	1,128	1,039	1,031	982
Izmaiņas salīdzinājumā ar x-1 gadu		-0,3 %	-4,4 %	-7,9 %	-0,8 %	-4,8 %
Rūpniecisko iekārtu radītās verificētās emisijas	720	686	780	775	772	768
Izmaiņas salīdzinājumā ar x-1 gadu		-4,6 %	13,7 %	-0,7 %	-0,4 %	-0,5 %
Faktiskais IKP pieauguma temps ES 28	1,7 %	-0,5 %	0,2 %	1,7 %	2,2 %	1,9 %

IKP dati, kas sniegti vietnē

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>.

(skatīta 2017. gada jūlijā). Par verificētajām aviācijas emisijām ziņots atsevišķi 4. sadaļā.

Kā redzams tabulā, vislielākie verificēto emisiju samazinājumi gūti sadedzināšanas darbībās.

2016. gadā brīvprātīgi anulētas 63 573 kvotas. Kopumā līdz šim ir reģistrētas 267 933 brīvprātīgi anulētas kvotas.

3.3. Piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvarošana

Trešā posma sākumā ES ETS bija vērojama liela nelīdzsvarotība starp kvotu piedāvājumu un pieprasījumu, un tādēļ 2013. gadā radās pārpalikums aptuveni 2,1 miljarda kvotu apmērā. 2014. gadā šis pārpalikums tika nedaudz samazināts un pēc tam krasi nokritās līdz 1,78 miljardiem kvotu 2015. gadā un 1,69 miljardiem kvotu 2016. gadā. Tas atspoguļo ietekmi, kāda bija kvotu piedāvājuma papildu samazināšanai par 200 miljoniem 2016. gadā, kas bija pēdējais atlikšanas pasākuma piemērošanas gads. Tā kā 2016. gadā emisijas samazinājās aptuveni par 2,9 %, zemāks pieprasījums daļēji līdzsvaroja ietekmi, kādu uz pārpalikumu atstāja piedāvājuma samazinājums.

Lai mazinātu kvotu piedāvājuma un pieprasījuma strukturālo nelīdzsvarotību, 2015. gadā tika panākta vienošanās par tirgus stabilitātes rezerves (TSR) izveidi, lai padarītu elastīgāku emisijas kvotu piedāvājumu izsolēs. Galu galā atliktās kvotas tiks pārskaitītas uz rezervi, kas sāks darboties 2019. gada janvārī.

Svarīgs TSR darbības elements ir apgrozībā esošo kvotu kopskaits (*TNAC*). Kvotas ieskaitīs rezervē, ja *TNAC* pārsniegs iepriekš noteiktu augšējo robežvērtību (833 miljoni kvotu), un atbrīvos no rezerves, ja *TNAC* būs mazāks par iepriekš noteiktu apakšējo robežvērtību (mazāk par 400 miljoniem kvotu)*. Tādējādi tirgus stabilitātes rezervē uzņem vai no tās atbrīvo kvotas, ja apgrozībā esošais daudzums ir ārpus iepriekš noteikta diapazona. Rezervē tiks iekļautas arī atliktās un tā dēvētās nepiešķirtās** kvotas.

* Vai ja tiks pieņemti pasākumi saskaņā ar ES ETS direktīvas 29.a pantu.

** Nepiešķirtās kvotas ir kvotas, kas nav piešķirtas saskaņā ar ES ETS direktīvas 10.a panta 7. punktu (proti, kvotas, kas paliek jauno iekārtu rezervē), un kvotas, kas rodas, piemērojot 10.a panta 19. un 20. punktu (proti, kvotas, ko bija paredzēts piešķirt bez maksas iekārtām, bet kas nav piešķirtas, jo ir (daļēji) pārtraukta darbība vai būtiski samazināta jauda). *De facto* "nepiešķirtās" kvotas, kas rodas no attiecīgā oglekļa emisiju pārvirzes koeficienta piemērošanas nozarēm, kuras pašreizējā periodā nav iekļautas oglekļa emisiju pārvirzes sarakstā, kā arī kvotas, kas nav piešķirtas saskaņā ar ETS direktīvas 10.c pantu, nav paredzēts ieskaitīt tirgus stabilitātes rezervē saskaņā ar Lēmuma (ES) 2015/1814 1. panta 3. punktu. Tāpēc šīs kvotas nav aptvertas (sk. ETS pārskatīšanas priekšlikumam pievienotā ietekmes novērtējuma 225. lpp. (SWD(2015) 135 final)).

Apgrozībā esošo kvotu kopskaitu, pēc kura nosaka tirgus stabilitātes rezervē ieskaitāmo un no tās atbrīvojamo kvotu daudzumu, aprēķina pēc šādas formulas:

$TNAC = \text{piedāvājums} - (\text{pieprasījums}^{38} + \text{kvotas tirgus stabilitātes rezervē})$

Emisijas kvotu piedāvājumu veido no ES ETS otrā posma (2008–2012) pārnestās kvotas, izsolītās kvotas, bez maksas piešķirtās kvotas un kvotas jauno iekārtu rezervē (*NER*), savukārt pieprasījumu nosaka iekārtu emisijas un anulētās kvotas. Sīkāku informāciju skatīt pielikuma 4. papildinājuma 1. tabulā.

TNAC noteikšanas sākumpunkts ir pēc otrā posma palikušo nenodoto un neanulēto kvotu kopskaits³⁹. Tādējādi šis "kopējais pārnesto kvotu skaits" (1 749 540 826 kvotas⁴⁰) ir precīzs apgrozībā esošo ETS kvotu skaits ES ETS trešā tirdzniecības perioda sākumā.

Ziņojums par oglekļa tirgu ļauj konsolidēt piedāvājuma un pieprasījuma rādītājus, ko publicē saskaņā ar ziņošanas pienākuma laika grafiku, kurš noteikts atbilstoši ES ETS direktīvai un tās īstenošanas noteikumiem. Minētais laika grafiks, attiecīgie dati un tvērums ir norādīti pielikuma 4. papildinājuma 2. tabulā. 4. attēlā ir atspoguļota piedāvājuma un pieprasījuma

³⁸ Te ietilpst arī anulētās kvotas.

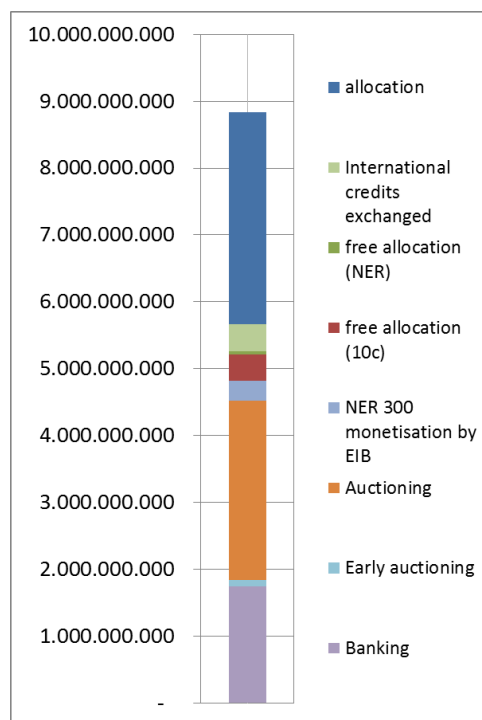
³⁹ Otrā tirdzniecības perioda beigās šīs kvotas aizstāja ar trešā posma kvotām. Apgrozībā esošo kvotu kopskaitā nav iekļautas nekādas citas kvotas no laika pirms trešā tirdzniecības perioda. Paskaidrojumu par emisijas kvotu pārvešanu skatīt saitē https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/registry_en#tab-0-2

⁴⁰ Šajā skaitā nav iekļautas trešā posma kvotu agrīnās izsoles, kas notika 2012. gadā, taču ir ņemti vērā līdz trešā posma sākumam izmantotie starptautiskie kredīti. Kopš 2008. gada izmantoto starptautisko kredītu kopskaits ir minēts 3.1.3. sadaļā.

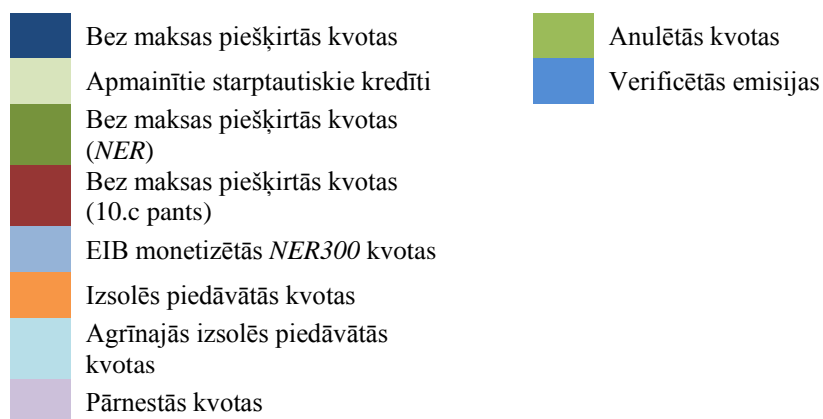
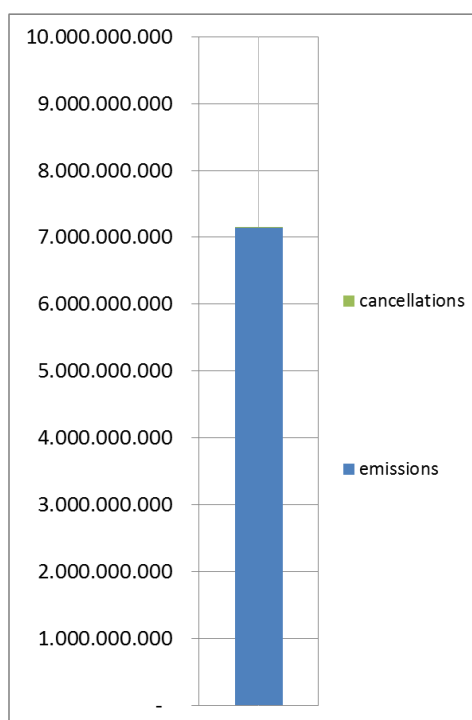
struktūra 2016. gadā. Attiecīgie dati ir publicēti arī TSR vajadzībām sagatavotajā paziņojumā par apgrozībā esošo kvotu kopskaitu (*TNAC*)⁴¹.

4. attēls. Kumulatīvā piedāvājuma un pieprasījuma struktūra (līdz 2016. gada beigām)

Piedāvājums (kumulatīvs, milj.)

Pieprasījums (kumulatīvs, milj.)

Tā kā TSR sāks darboties 2019. gadā, Komisija regulāri — katru gadu līdz maija vidum — publicēs iepriekšējā gada *TNAC*. 2017. gada maijā tika publicēta pirmā *TNAC* publikācija, kurā norādītais skaits bija 1 693 904 897 kvotas⁴².

5. attēlā⁴³ ir redzamas kumulatīvā ES ETS piedāvājuma un pieprasījuma datu izmaiņas līdz 2016. gada beigām. 2013. gadā piedāvājumā bija vairāk nekā 2 miljardi kvotu, savukārt

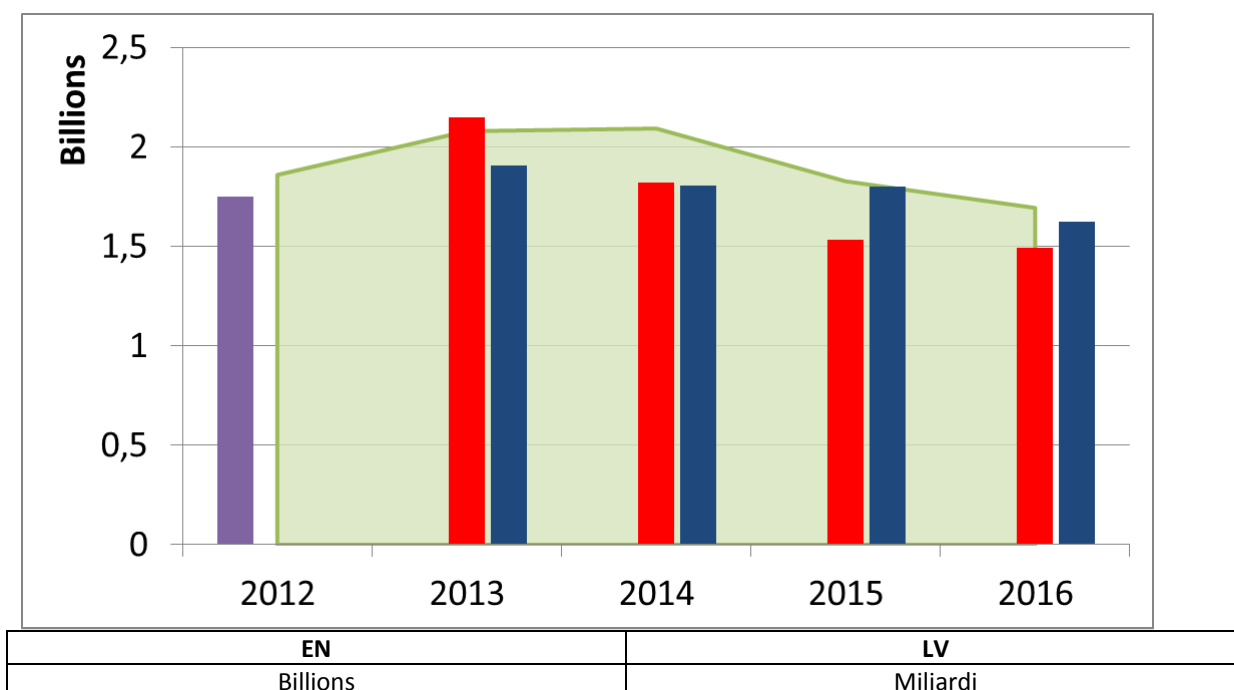
⁴¹ C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

⁴² C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

pieprasījums bija mazāks — aptuveni 1,9 miljardi kvotu. 2014. gadā gan kopējais piedāvājums, gan kopējais pieprasījums samazinājās līdz aptuveni 1,8 miljardiem kvotu. 2015. gadā piedāvājums samazinājās vēl vairāk — līdz 1,5 miljardiem kvotu, savukārt pieprasījuma samazinājums bija maznozīmīgs. Nākamajos gados emisiju līmenis bija stabils vai samazinājās, savukārt kvotu piedāvājums atlikšanas pasākuma rezultātā saruka krasāk.

Tā rezultātā 2013. gadā pārpalikums palielinājās līdz vairāk nekā 2 miljardiem kvotu, 2014. gadā pārpalikums bija stabils, bet vēlāk 2015. gadā samazinājās līdz aptuveni 1,8 miljardiem kvotu. 2016. gadā emisiju līmenis bija mazāks nekā 2015. gadā, bet pieprasījums joprojām pārsniedza piedāvājumu. Tādējādi *TNAC* rādītājs, kas publicēts 2017. gada maijā, ir viszemākais līdz šim pieredzētais kopš pašreizējā tirdzniecības perioda sākuma.

5. attēls. Piedāvājuma un pieprasījuma dinamika 2013.–2016. gadā

■	pieprasījums
■	piedāvājums
■	no 2. posma pārnesto kvotu kopskaits
—	pārpalikums

⁴³ Šie rādītāji par 2013.–2016. gadu balstās uz jaunākajiem *EUTL* datiem par šiem gadiem. Tas nozīmē, ka tie var ietvert nesenus datus par 2013., 2014., 2015. un 2016. gadu.

4. AVIĀCIJA

Aviācijas nozare ir iekļauta ES ETS kopš 2012. gada. Sākotnējie tiesību akti attiecās uz visiem lidojumiem uz Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) un no tās. Tomēr ES nolēma, ka laikā no 2012. līdz 2016. gadam saistības būs piemērojamas tikai lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā, lai atbalstītu pasaules mēroga pasākuma izstrādi, ko veica ICAO, lai samazinātu aviācijas emisijas.

2016. gada oktobrī ICAO asambleja vienojās par rezolūciju par starptautiskās aviācijas radīto CO₂ emisiju izlīdzināšanas un samazināšanas shēmu (CORSA), kam jāsāk darboties 2021. gadā. CORSA ir iecerēta kā oglekļa emisiju izlīdzināšanas shēma, kuras mērķis ir stabilizēt starptautiskās aviācijas radītās emisijas, tās noturot 2020. gada līmenī.

ES dalībvalstis ir paudušas⁴⁴ nodomu pievienoties ICAO pasaules mēroga shēmai⁴⁵ jau no sākuma, ja vien tiks izpildīti daži nosacījumi. Komisija ir ierosinājusi⁴⁶, ka, kamēr nav piemērojams pasaules mēroga pasākums, laikā pēc 2016. gada vajadzētu turpināt izmantot to pašu ES ETS pieeju aviācijai, proti, ģeogrāfiskajā tvērumā iekļaut tikai EEZ. Arī priekšlikumā ir saglabāti tie paši atbrīvojumi un tā pati pieeja kvotu piešķiršanai aviosabiedrībām, kurām no 2021. gada tiks piemērots lineārā samazinājuma koeficients, un ir paredzēta vēl viena caurskatīšana, kurā izskatīs, kādas ir iespējas ES ETS direktīvas pārskatīšanas ceļā ES tiesību sistēmā ieviest CORSA. Politisku vienošanos par priekšlikumu panāca 2017. gada oktobrī.

Runājot par aviācijas emisiju izmaiņām ES ETS ietvaros, jānorāda, ka 2016. gadā verificēto emisiju apjoms turpināja pieaugt un sasniedza 61 miljonu tonnu CO₂, kas ir par 7,9 % vairāk nekā 2015. gadā.

Bez maksas 2016. gadā tika piešķirti nedaudz vairāk nekā 32,0 miljoni kvotu⁴⁷. Laikā no 2016. gada janvāra līdz decembrim tika izsolīti aptuveni 6,0 miljoni kvotu.

2017. gadā, kamēr nebija pieņemts aviācijas ES ETS tiesību akta priekšlikums, kvotas tika izdotas par lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā. Bez maksas 2017. gadā tika piešķirts nedaudz vairāk nekā 32,0 miljoni koriģēto kvotu⁴⁸. Papildus tam bez maksas tika piešķirts gandrīz 1,1 miljons kvotu no īpašās jauno iekārtu un ātri augošu operatoru rezerves. Šis ir pirmais no četriem ikgadējiem piešķirumiem 2013.–2020. gada periodā. 2017. gadā izsolāmo kvotu daudzums būs proporcionāls izdoto kvotu kopskaitam. 9. tabulā ir sniegts kopsavilkums par verificētajām emisijām, bez maksas piešķirtajām kvotām un izsolīto kvotu apjomu aviācijas nozarē kopš ES ETS trešā posma sākuma.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/transport/modes/air/news/2016-09-09-bratislava-declaration_en.

⁴⁵ ICAO asamblejas rezolūcija par CORSA ir pieejama saitē

https://www.icao.int/Meetings/a39/Documents/Resolutions/a39_res_prov_en.pdf.

⁴⁶ COM(2017) 054 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM:2017:0054:FIN>.

⁴⁷ 2017. gada jūnija dati.

⁴⁸ 2017. gada jūnija dati.

9. tabula. Verificētās emisijas un piešķirtās kvotas aviācijas nozarē

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Verificētās emisijas (miljonos tonnu CO₂ ekvivalenta)	53 495 902	54 822 754	57 085 143	61 124 583	
Izmaiņas verificētajās emisijās salīdzinājumā ar x-1 gadu		1 326 852	2 262 389	4 039 440	
Bez maksas piešķirtās kvotas (ES 28 + EEZ EBTA valstīs)	32 455 312	32 403 025	32 152 526	32 036 975	32 018 239
Kvotas, kas bez maksas piešķirtas no īpašās jauno iekārtu un ātri augošu operatoru rezerves	0	0	0	0	1 085 080
Izsolīto kvotu daudzums	0	9 278 000	16 390 500	5 997 500	4 730 500 ⁴⁹

2013.–2015. gadā izsolīto aviācijas kvotu daudzums atspoguļo likumdevēja 2013. gada lēmumu “uz laiku apstāties”⁵⁰ un klimata jomas saistības piemērot tikai lidojumiem Eiropas Ekonomikas zonā, lai atbalstītu pasaules mēroga pasākuma izstrādi, ko veica ICAO. Atbilstības panākšana aviācijas nozarē tika atlikta, un 2012. un 2013. gadā netika izsolīta neviena aviācijas kvota. Tādējādi 2012. gada apjoms tika izsolīts 2014. gadā, un atbilstība attiecībā uz 2013. un 2014. gada aviācijas emisijām tika panākta 2015. gadā.

⁴⁹ 2017. gada augusta informācija: https://ec.europa.eu/clima/news/2017-auction-calendars-aviation-allowances-published_en.

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 24. aprīļa Lēmums Nr. 377/2013/ES par pagaidu atkāpi no Direktīvas 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā (dokuments attiecas uz EEZ), OV L 113, 25.4.2013., 1. lpp.

5. TIRGUS PĀRRAUDZĪBA

Liela daļa ikdienas darījumu ar emisijas kvotām notiek, izmantojot atvasinātos instrumentus (standartizētus nākotnes līgumus, nestandardizētus nākotnes līgumus, iespējas līgumus, mijmaiņas līgumus), uz kuriem jau attiecas ES finanšu tirgu regulējums. To aizstās jaunā Finanšu tirgu direktīva (FITD 2* pakete), kura būs piemērojama no 2018. gada janvāra.

Saskaņā ar šo jauno direktīvu emisijas kvotas klasificēs kā finanšu instrumentus. Tas nozīmē, ka noteikumi, kas attiecas uz parastiem finanšu tirgiem (tostarp oglekļa atvasināto instrumentu tirdzniecību vadošajās platformās vai ārpus biržas (*OCT*)), attieksies arī uz sekundārā oglekļa tirgus tūlītējo darījumu segmentu, padarot emisijas kvotas vienlīdzīgas atvasināto instrumentu tirgum pārredzamības, investoru aizsardzības un integritātes ziņā.

Turklāt sakarā ar atsaucēm uz FITD 2 sniegtajām finanšu instrumentu definīcijām būs piemērojami arī citi finanšu tirgus tiesību akti. Viens no šādiem aktiem ir Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula (*MAR***), kas attieksies uz darījumiem un darbībām ar emisijas kvotām gan primārajā, gan sekundārajā tirgū. Tāpat arī atsauce uz MiFID2 Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā*** nozīmē to, ka oglekļa tirgotājiem, kas saņēmuši MiFID licenci, obligāti būs jāveic klienta uzticamības pārbaudes attiecībā uz saviem klientiem sekundārajā emisijas kvotu tūlītējo darījumu tirgū. ****

* Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES.

** Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regula (ES) Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK.

*** Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Direktīva (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK.

**** Uzticamības pārbaudes jau ir obligātas primārajā tirgū un sekundārajā tirgū attiecībā uz emisijas kvotu atvasinātajiem instrumentiem.

FITD 2 un *MAR* (abas pieņemtas 2014. gadā) paredz dažus vispārīgā režīma pielāgojumus oglekļa tirgus specifikai (sk. 2015. gada ziņojumu par oglekļa tirgu).

2016. un 2017. gadā tika pieņemti vairāki pasākumi, kas sīki reglamentē FITD 2⁵¹ un *MAR*⁵² noteikumu aspektus.

⁵¹ https://ec.europa.eu/info/law/markets-financial-instruments-mifid-ii-directive-2014-65-eu/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en.

⁵² https://ec.europa.eu/info/law/market-abuse-regulation-eu-no-596-2014/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en.

5.1. Emisijas kvotu tiesiskais raksturs un fiskālais režīms

Emisijas kvotu tiesiskais raksturs un fiskālais režīms valstīs atšķiras, jo šie abi aspekti ETS direktīvā nav definēti. Tā vietā valstīm ir pienākums ik gadu saskaņā ar 21. pantu iesniedzamajos ziņojumos ziņot par to, kāds valstī ir kvotu tiesiskais raksturs un tām piemērojamais fiskālais režīms. Tomēr, lai gan pastāv nesaskaņotība, pēdējos 10 gados ir izveidojies nobriedis un ļoti likvīds tirgus. Pašreizējais tiesiskais regulējums sniedz vajadzīgo juridisko pamatu pārredzamam un likvīdam oglekļa tirgum, vienlaikus nodrošinot tirgus stabilitāti un integritāti.

Valstīs kvotām tiek piemērots dažāds statuss, sākot no finanšu instrumentiem un nemateriālajiem aktīviem līdz īpašumtiesībām un patēriņa precēm. Dokumenti, kas iesniegti 2017. gadā saskaņā ar 21. pantu, liecina, ka vismaz četras iesaistītās valstis ir ieviesušas vai paredz ieviest izmaiņas valsts tiesību aktos — lielākoties grozījumi attiecas uz FITD 2 īstenošanas kārtību.

Attiecībā uz kvotām piemēroto fiskālo režīmu tikai trīs valstis ziņojušas, ka emisijas kvotu izdošanai piemēro pievienotās vērtības nodokli (PVN). Savukārt darījumiem ar emisijas kvotām sekundārajā tirgū PVN piemēro lielākajā daļā iesaistīto valstu (visās, izņemot CY, EE, IS un LI). Vairums valstu ziņoja, ka iekšzemes darījumiem ar emisijas kvotām tās piemēro apgrieztās maksāšanas sistēmu⁵³. Papildu nodokli (piem., uzņēmumu nodokli vai uzņēmumu ienākuma nodokli) var piemērot uzņēmumiem paredzētajām emisijas kvotām. 15 valstis ziņoja, ka šādu nodokli nepiemēro.

Kā minēts iepriekšējā ziņojumā par oglekļa tirgu, Komisija pašlaik veic pētījumu par ES ETS kvotu tiesisko raksturu.

Nesenajā 2017. gada 8. marta prejudiciālajā nolēmumā⁵⁴ Tiesa atturējās no kvotu rakstura definēšanas (sk. pielikuma 5. papildinājumu).

⁵³ Apgrieztās maksāšanas sistēma pārliek darījuma PVN maksāšanas pienākumu no preces vai pakalpojuma pārdevēja uz pircēju, un tas ir iedarbīgs aizsarglīdzeklis pret krāpšanu, kas saistīta ar PVN.

⁵⁴ Tiesas 2017. gada 8. marta spriedums *ArcelorMittal Rodange et Schifflange SA/Luksemburgas Lielhercogiste*, lieta C-321/15, ECLI:EU:C:2017:179.

6. EMISIJU MONITORINGS, ZIŅOŠANA UN VERIFIKĀCIJA

Lai ES ETS varētu rezultatīvi darboties, SEG emisiju monitoringam, ziņošanai un verificācijai (MZV) ir jābūt stabilai, pārredzamai, konsekventai un precīzai. To papildina spēcīga akreditācijas sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt trešās personas verificētāju atbilstošu kvalitāti. MZV prasības ir saskaņotas Monitoringa uz ziņošanas regulā (MZR) un Akreditācijas un verificācijas regulā (AVR).

ES ETS monitoringa sistēma ir veidota no blokiem, sniedzot operatoriem plašu rīcības brīvību, lai varētu nodrošināt izmaksu efektivitāti, bet lai tai pašā laikā emisijas datu monitoringa būtu ļoti uzticams. Šim mērķim ir atļauts izmantot vairākas monitoringa metodes (“uz aprēķiniem balstītu” vai “uz mērījumiem balstītu” metodi, kā arī izņēmuma gadījumā “alternatīvas pieejas”). Atsevišķām vienas iekārtas daļām var piemērot metožu kombinācijas. Attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem ir iespējams izmantot tikai uz aprēķiniem balstītas pieejas, kur galvenais parametrs, kas jānosaka ES ETS aptvertajiem lidojumiem, ir degvielas patēriņš. Prasība, ka iekārtām un gaisa kuģu operatoriem ir jābūt monitoringa plānam, ko, balstoties uz MZR, ir apstiprinājusi kompetentā iestāde, novērš monitoringa metožu patvaļīgu atlasīšanu un pagaidu variācijas.

Ar AVR ir ieviesta saskaņota ES mēroga pieeja verificētāju akreditācijai trešajā posmā un turpmāk. Lai varētu veikt verificāciju saskaņā ar AVR, verificētājam, kas ir juridiska persona vai juridiska vienība, jāsaņem valsts akreditācijas struktūras (VAS) akreditācija. Jaunās, vienotās akreditācijas sistēmas priekšrocība ir tā, ka verificētāji var darboties uz savstarpējās atzīšanas pamata visās iesaistītajās valstīs, tādējādi pilnībā izmantojot iekšējā tirgus priekšrocības un palīdzot nodrošināt pietiekamu pieejamību kopumā.

6.1. Vispārējās tendences

Komisija joprojām cenšas uzlabot vadlīnijas un veidnes, ko tā dara pieejamas, lai atvieglotu MZR⁵⁵ un AVR⁵⁶ prasību konsekventu izpildi. Šajā saistībā ir izstrādātas jaunas vadlīnijas par ES ETS inspicēšanu, lai palīdzētu koordinēt valstu reakciju uz tām sniegto Eiropas Revīzijas palātas ieteikumu ieviest saskaņotāku un iedarbīgāku ES ETS īstenošanas kontroles satvaru, kas ietvertu inspekcijas.

Komisija arī turpina mudināt valstis uzlabot ES ETS MZVA īstenošanu. Attiecīgos gadījumos ir precizētas vadlīnijas un ir organizēti apmācības pasākumi, lai risinātu dažus no

⁵⁵ Komisijas 2012. gada 21. jūnija Regula (ES) Nr. 601/2012 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV L 181, 12.7.2012., 30. lpp.

⁵⁶ Komisijas 2012. gada 21. jūnija Regula (ES) Nr. 600/2012 par siltumnīcefekta gāzu ziņojumu un tonnkilometru ziņojumu verificāciju un par verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV L 181, 12.7.2012., 1. lpp.

galvenajiem problēmjaudājumiem, kas ir izklāstīti rīcības plānos, kuri sagatavoti katras valsts atbalstam⁵⁷.

Ir atzīts, ka atbilstības sistēmas efektivitāte ir uzlabojusies, jo MZR ļāva valstīm noteikt elektronisko ziņošanu kā obligātu. Vairums iesaistīto valstu ziņo, ka tās izmanto veidnes vai sistēmas, kuru pamatā ir Komisijas noteiktās minimālās prasības. 2017. gadā 14 dalībvalstis ziņoja, ka ES ETS ziņošanai tās izmanto kādu automatizētu IT sistēmu (2016. gadā bija 13 šādu valstu, bet 2015. gadā — 10).

Kā minēts iepriekšējā ziņojumā par oglekļa tirgu, Komisija 2016. gada maijā nāca klajā ar “DECLARE ETS MRVA” — tīmekļa sistēmu, kas izstrādāta, lai palīdzētu izpildīt saistības, kuras attiecas uz iesaistīto valstu sagatavojamajiem ES ETS monitoringa plāniem, gada emisiju ziņojumiem, verificācijas ziņojumiem un uzlabojumu ziņojumiem.

6.2. Izmantotā monitoringa metode

21. pantā paredzētie 2017. gadā iesniegtie ziņojumi liecina, ka vairumam iekārtu izmanto uz aprēķiniem balstīto metodiku⁵⁸. Tikai par 150 iekārtām (mazāk nekā 1,5 %) 23 valstīs, visbiežāk Vācijā un Čehijas Republikā, ir ziņots, ka tām izmanto emisiju nepārtrauktu mērījumu sistēmas. Salīdzinājumā ar pagājušo gadu valstu skaits ir palielinājies par vienu valsti, bet iekārtu kopskaits ir par vienu mazāks.

Paziņotā informācija liecina, ka alternatīvo pieeju izmanto tikai 11 valstīs, kurās to piemēro 36 iekārtām, kas emitē aptuveni 5,1 miljonu tonnu CO₂ ekvivalenta (iepriekšējā gadā — 6,6 miljoni tonnu CO₂ ekvivalenta). Nīderlande ziņo, ka ir samazinājies to iekārtu skaits, kurām izmanto alternatīvās pieejas metodiku (9; iepriekšējā gadā — 12), un aptverto emisiju apjoms ir sarucis par pusi. Vairāk nekā pusi no visām emisijām, par kurām ziņots, ka to monitoringam izmanto alternatīvās pieejas metodiku, rada divas iekārtas (viena Apvienotajā Karalistē, otra Nīderlandē).

Lielais vairums iekārtu ievēro MZR paredzētās minimālā līmeņa standartvērtības⁵⁹. Tikai par 105 C kategorijas iekārtām (iepriekšējā gadā — 113, gadu pirms tam — 118) jeb 13 % (iepriekšējā gadā — 14 %) tika ziņots, ka tās vismaz vienā parametrā neizpildīja prasību lielām avota plūsmām piemērot augstākos līmeņus. Novirzes ir pieļaujamas tikai tad, ja operators pierāda, ka augstākais līmenis ir tehniski neiespējams vai rada nesamērīgi augstas izmaksas. Tiklīdz šādi apstākļi vairs nepastāv, operatoram attiecīgi jāuzlabo sava monitoringa

⁵⁷ Katrai dalībvalstij ir savs rīcības plāns. Tomēr ir arī konstatētas kopīgas problēmas, piemēram, kā verificācijas ziņojumos pareizi klasificēt paziņotos nepatiesos apgalvojumus, neatbilstības un neizpildes gadījumus. MZR un AVR veidnes un vadlīnijas ir pieejamas šādā saitē: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring_en#tab-0-1.

⁵⁸ Tā galvenais iemesls ir tas, ka uz mērījumiem balstītas metodikas izmantošanai ir vajadzīgi ievērojami resursi un zinātība, lai varētu nepārtraukti mērīt attiecīgo SEG koncentrāciju, bet daudziem mazajiem operatoriem šādu resursu un zinātnības nav.

⁵⁹ Komisijas Regulā (ES) Nr. 601/2012 ir noteikts, ka visiem operatoriem ir jāizpilda konkrētas minimālā līmeņa prasības, bet lielākiem emisiju avotiem ir jāizpilda augstāka līmeņa prasības (saskaņā ar kurām jāsniedz uzticamākas kvalitātes dati), savukārt mazākiem avotiem rentabilitātes apsvērumu dēļ piemēro mazāk stingras prasības.

sistēma. 2013. gada ziņošanas periodā tika ziņots, ka 137 C kategorijas iekārtas (16 % no kopskaita) tā vai citādi neatbilst augstākajiem līmeņiem. Tātad katrā ES ETS trešā posma gadā ir vērojams, ka pastāvīgi uzlabojas C kategorijas iekārtu atbilstība augstākajam līmenim.

Līdzīgi 22 iesaistītās valstis (tikpat, cik 2 iepriekšējos gados) ziņoja, ka kopumā 22 % B kategorijas iekārtu ir izsniegtas atļaujas ar kādu atkāpi no MZV standarta prasībām (iepriekšējā gadā — 26 %, gadu pirms tam — 28 %; arī šie rādītāji liecina, ka pastāvīgi uzlabojas atbilstība augstākajam līmenim).

6.3. Akreditēta verifikācija

21. pantā paredzētajos ziņojumos netiek sniegtas ziņas par verificētāju kopskaitu, taču pamatotas aplēses, kas balstītas uz sadedzināšanas jomā (primārā akreditācijas joma) akreditēto verificētāju skaitu, liecina, ka 2016. gadā verifikācijas veica kopumā vismaz 130 dažādi akreditēti verificētāji. 2017. gadā iesniegtie 21. pantā paredzētie dokumenti liecina, ka 2016. gadā bija 47 atsevišķi verificētāji, kas akreditēti aviācijas jomā. Eiropas sadarbība akreditācijas jomā (EA) nodrošina centralizētu saiti uz attiecīgajām valsts akreditācijas struktūrām (VAS) un šo struktūru sarakstiem, kuros uzskaitīti attiecībā uz ES ETS akreditētie verificētāji⁶⁰.

Verificētāju savstarpējā atzišana iesaistīto valstu starpā darbojas veiksmīgi: vairums valstu (29, proti, visas, izņemot FR un LV) ziņoja, ka to teritorijā darbojas vismaz 1 ārvalstu verificētājs.

Konstatēts, ka verificētāju atbilstība AVR noteikumiem ir augsta. Tikai Polija ziņoja par akreditācijas apturēšanu, bet Zviedrija — par akreditācijas atsaukšanu 2016. gadā (katrā gadījumā bija skarts viens verificētājs). 2015. gadā netika ziņots ne par vienu apturēšanas vai atsaukšanas gadījumu, bet 2014. gadā tika ziņots par vienu apturēšanas un vienu atsaukšanas gadījumu. Tikai Polija ziņoja par viena verificētāja akreditācijas tvēruma sašaurināšanu 2016. gadā; salīdzinājumam — 2015. gadā par tvēruma sašaurināšanu ziņoja četras valstis attiecībā uz pieciem verificētājiem, bet 2014. gadā — trīs valstis attiecībā uz sešiem verificētājiem.

Par sūdzībām, kas saņemtas par verificētājiem, šogad ziņoja mazāk valstu (astoņas; pagājušogad — deviņas). Arī sūdzību kopskaits ir par 17 % mazāks. Tiek ziņots, ka 96 % saņemto sūdzību ir atrisinātas (tikpat, cik pagājušogad). 9 valstis (pagājušogad — 11 valstis) ziņoja par to, ka informācijas apmaiņā starp VAS un kompetentajām iestādēm tika konstatētas verificētāju neatbilstības.

---

⁶⁰ EA saraksts ar to VAS piekļuves punktiem, kuras akreditē verificētājus ES ETS vajadzībām: <http://www.european-accreditation.org/information/national-accreditation-bodies-having-been-successfully-peer-evaluated-by-ea>.

7. PĀRSKATS PAR ADMINISTRATĪVAJĀM PROCEDŪRĀM

Valstis, kas ir iesaistītas ES ETS, izmanto atšķirīgas pieejas attiecībā uz kompetentajām iestādēm, kas ir atbildīgas par ES ETS īstenošanu. Dažās valstīs ir iesaistītas vairākas vietējās iestādes, bet citās pieeja ir daudz centralizētāka. 21. pantā paredzētie ziņojumi sniedz ļoti labu pārskatu par katras iesaistītās valsts organizatorisko struktūru.

Iesaistīto valstu administratīvās procedūras nav būtiski mainījušās kopš iepriekšējā ziņošanas perioda. Kā norādīts 2017. gadā iesniegtajos 21. pantā paredzētajos dokumentos, katrā valstī ES ETS īstenošanā ir iesaistītas vidēji piecas kompetentās iestādes⁶¹. Tika ziņots par dažādiem iestāžu savstarpējās koordinācijas rīkiem un metodēm, piemēram, likumdošanas instrumentiem monitoringa plānu vai emisijas ziņojumu centralizētai pārvaldībai (12 valstīs), saistošiem norādījumiem un vadlīnijām, ko centrālā kompetentā iestāde sniedz vietējām iestādēm (10 valstīs), regulārām iestāžu darba grupām vai sanāksmēm (15 valstīs), kopīgas IT platformas izmantošanu (13 valstīs) u. c. Septiņas dalībvalstis (CY, EE, HU, IT, IS, LI un LU) norādīja, ka tās neizmanto neko no iepriekš minētā.

Attiecībā uz administratīvajām nodevām, kas piemērotas par atļauju izdošanu un apstiprinātajiem monitoringa plāniem, 14 valstis 2017. gadā ziņoja, ka tās no iekārtu operatoriem nodevas neiekasē (CY, DE, EE, FR, GR, IE, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK); pagājušogad bija 16 šādu valstu. Gaisa kuģu operatori nemaksā nodevas 15 valstīs (BE, CY, CZ, DE, EE, ES, GR, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK); iepriekšējā gadā — 16 valstīs. Nodevas ievērojami atšķiras atkarībā no valsts un konkrētā pakalpojuma. Piemēram, nodevas, kas saistītas ar atļauju izsniegšanu un monitoringa plānu apstiprināšanu iekārtām, ir no EUR 5 līdz EUR 7621, bet par monitoringa plāna apstiprināšanu aviācijas nozarē jāmaksā no EUR 5 līdz EUR 2400.

Kopumā var secināt, ka iesaistīto valstu sistēmas ir lielā mērā iedarbīgas, ņemot vērā to administratīvo organizāciju. Arī turpmāk būtu jāstiprina un jāveicina saziņa starp vietējām iestādēm un paraugprakses apmaiņa starp kompetentajām iestādēm, tostarp ES ETS atbilstības foruma darbību ietvaros. Šajā sakarā 2016. gadā notika 7. ES ETS atbilstības konference⁶², kā arī divi atsevišķi apmācības pasākumi, ka saistīti ar atbilstības forumu. Šī ikgadējā konference palīdz nodrošināt pēc iespējas labāku informētību par atbilstības foruma darbībām, jo īpaši piecām darba grupām, kas darbojas jautājumos par monitoringu un ziņošanu, akreditāciju un verifikāciju, aviāciju, elektronisko ziņošanu un oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu.

⁶¹ Dažos gadījumos valstis, iespējams, par vairākām reģionālām/vietējām iestādēm ziņo kā par vienu kompetento iestādi.

⁶² Konferenču protokols ir pieejams šādā saitē: https://ec.europa.eu/clima/events/articles/0114_en.

8. ATBILSTĪBA UN IZPILDES NODROŠINĀŠANA

ES ETS direktīvā ir paredzēts sods par emisijas apjoma pārsniegšanu EUR 100 apmērā (indeksēts) par katru emitēto CO₂ tonnu, par kuru nav laikus nodota kvota. Citi sodi, ko piemēro par ES ETS īstenošanas pārkāpumiem, ir noteikti attiecīgās valsts noteikumos.

ES ETS atbilstības rādītājs ir ļoti augsts: katru gadu vajadzīgais skaits kvotu tiek iesniegts laikus par aptuveni 99 % emisiju. Arī 2016. gads nebija izņēmums. No tām iekārtām, attiecībā uz kurām bija paziņots par 2016. gada emisijām, līdz noteiktajam termiņam — 2017. gada 30. aprīlim — kvotas par visām to emisijām nebija nodotas saistībā ar mazāk nekā 1 % iekārtu. Šīs iekārtas parasti ir nelielas un emitē aptuveni 0,4 % visu emisiju, uz ko attiecas ES ETS. Arī aviācijas nozarē atbilstības līmenis bija ļoti augsts: noteikumus izpildīja gaisa kuģu operatori, kas atbildīgi par vairāk nekā 99 % aviācijas emisiju, uz kurām attiecas ES ETS.

Kompetentās iestādes turpina veikt dažādas gada emisijas ziņojumu atbilstības pārbaudes. Saskaņā ar 2017. gadā iesniegtajos 21. pantā paredzētajos dokumentos sniegto informāciju visas iesaistītās valstis pārbauda gada emisijas ziņojumu pilnīgumu (visas valstis pārbaudīja 100 % ziņojumu, izņemot Franciju, kas pārbaudīja 77 % ziņojumu, Zviedriju, kas pārbaudīja 3 % ziņojumu, un Apvienoto Karalisti, kas pārbaudīja 62 % ziņojumu). Ziņojumi arī liecina, ka valstis pārbauda vidēji vairāk nekā 75 % ziņojumu attiecībā uz atbilstību monitoringa plāniem (visas valstis) un aptuveni 75 % ziņojumu attiecībā uz datiem par piešķirtajām kvotām (visas valstis, izņemot FI, MT un NO). 25 valstis ziņoja, ka tās veic arī kontrolpārbaudes, kurās ziņojumu datus salīdzina ar citiem datiem. Tikai par trim valstīm (LV, SI, SK) var secināt, ka kompetentās iestādes neveic emisiju ziņojumu detalizētu pārbaudi.

Kā liecina 2017. gadā iesniegtie 21. pantā paredzētie dokumenti, kompetentās iestādes 16 valstīs (BE, BG, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IT, LU, NL, NO, PL, SE, SK, UK) 2016. gadā veica konservatīvas aplēses par 125 iekārtām, par kurām trūka datu. Tomēr par 68 no šīm iekārtām ziņoja Apvienotā Karaliste attiecībā uz emisijām laikā pirms 2016. gada, jo operatori bija paziņojuši par jaunatklātām vēsturiskām kļūdām. Atņemot Apvienotās Karalistes datus no 2016. gada kopskaita, jāsecina, ka konservatīvas aplēses paziņoja 15 valstis par 57 iekārtām (aptuveni 0,5 % no visām iekārtām); salīdzinājumam — 2015. gadā bija 45 šādas iekārtas (0,4 %), bet 2014. gadā — 37 (0,3 %). Paziņotais to 2016. gada emisiju daudzums, uz ko attiecās šīs aplēses, bija 1,9 miljoni tonnu CO₂ (iepriekšējā gadā — 8,3 miljoni tonnu, gadu pirms tam — 9,1 miljons tonnu), kas ir aptuveni 0,1 % no kopējām emisijām (iepriekšējos divos gados — gandrīz 0,5 %). Visbiežāk minētais iemesls konservatīvu aplēšu veikšanai bija tas, ka līdz 31. martam nebija iesniegts emisiju ziņojums vai emisiju ziņojumi nebija pilnīgi atbilstoši MZR/AVR prasībām.

Par konservatīvām aplēsēm, kas sagatavotas aviācijas nozarē trūkstošu datu dēļ, ziņoja tikai četras valstis attiecībā uz 18 gaisa kuģu operatoriem (aptuveni 3,5 % no kopskaita), no

kuriem visi biju ļoti mazi emitenti (kopumā radīja mazāk par 0,2 % no aviācijas emisijām). Pagājušogad 8 valstis ziņoja par 103 gaisa kuģu operatoriem (gandrīz 20 %).

Arī kompetento iestāžu veiktās pārbaudes joprojām ir svarīgs papildinājums verificētāja darbam. Par 2016. gadu visas iesaistītās valstis apstiprināja, ka tās veic papildu pārbaudes attiecībā uz iekārtām. Vairums valstu (visas, izņemot HU, LV un SI) norādīja, ka līdzīga pieeja tiek izmantota arī attiecībā uz gaisa kuģu operatoriem. Tomēr tikai 17 valstis ziņoja, ka tās 2016. gadā veikušas inspekcijas iekārtās (AT⁶³, CY, CZ, DE, ES, FI, FR, GR, HR, HU, IE, IS, LT, LV, NL, NO, UK).

Attiecībā uz 2016. gadu ziņots, ka sodu par emisijas apjoma pārsniegšanu piemēroja 4 valstis tikai 14 iekārtām (BG — 1, PL — 1, RO — 6, UK — 6). Kā norādīts ziņojumos, sodu par emisijas apjoma pārsniegšanu aviācijas jomā piemēroja 48 gaisa kuģu operatoriem (BE — 1, DE — 4, ES — 4, UK — 39).

10 valstis apstiprināja, ka 2016. gada ziņošanas periodā tika uzlikti sodi (papildus sodam par emisijas apjoma pārsniegšanu). Ziņojumos nebija minēts neviens brīvības atņemšanas gadījums, bet bija norādīts, ka uzlikti naudas sodi vai izdoti oficiāli rīkojumi par 56 iekārtām un 8 gaisa kuģu operatoriem kopā par finansiālo vērtību EUR 1 573 389. Aptuveni sestā daļa no šīs summas iekasēta tāpēc, ka kompetentā iestāde un arodasociācijas konstatēja, ka 19 iekārtas Apvienotajā Karalistē darbojas bez atļaujas. Šiem operatoriem tagad ir izsniegta atļauja, un tie veido lielāko daļu no Apvienotās Karalistes paziņotā iekārtu skaita pieauguma.

Ziņots, ka visbiežākie pārkāpumi 2016. gadā bija darbošanās bez atļaujas (21 gadījums), neziņošana par jaudas izmaiņām (14 gadījumi), ziņojumu par verificētajām gada emisijām neiesniegšana noteiktajā termiņā (9 gadījumi), atļaujā minēto nosacījumu neievērošana (6 gadījumi) un pienācīgi apstiprināta monitoringa plāna neesība (5 gadījumi). Citi pārkāpumi bija gada emisiju ziņojuma neatbilstība MZR prasībām, pietiekama kvotu skaita nenodošana līdz 30. aprīlim un uzlabojumu ziņojumu neiesniegšana.

---

⁶³ Rūpniecisko emisiju direktīvā (IED) paredzēto inspekciju ietvaros.

9. SECINĀJUMI UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVA

ES ETS 2016. gadā joprojām ir ES galvenais rīks rentablā cīņā ar klimata pārmaiņām. Sistēmā iesaistīto iekārtu emisijas samazinājās par 2,9 %, kas atspoguļo emisiju samazināšanās tendenci, kura vērojama kopš 2013. gada, kad sākās trešais posms, turklāt kvotu pārpalikums oglekļa tirgū nokritās līdz zemākajam līmenim, kāds pieredzēts kopš pašreizējā tirdzniecības perioda sākuma. Runājot par to, jāmin tirgus stabilitātes rezerves pārpalikuma rādītāja pirmā publikācija (2017. gada maijs), kas sagatavo pamatu, lai 2019. gadā varētu sākt darboties tirgus stabilitātes rezerve — ES ETS strukturālais risinājums Eiropas oglekļa tirgus stabilizācijai vidējā termiņā.

Arī aviācijas jomā ir gūti ievērojami panākumi. Pēc ICAO 2016. gada rezolūcijas par pasaules aviācijas emisiju iegrožošanu Komisija ir rīkojusies, lai varētu turpināt piemērot pašreizējos aviācijas jomas pasākumus ES ETS ietvaros, ņemot vērā gaidāmo pasaules mēroga shēmas stāšanos spēkā un gatavojoties tās ātrai īstenošanai.

Turklāt arī ES ETS trešā posma ceturtajā gadā arhitektūra ir saglabājusies stabila. Atbilstības līmenis ir konsekventi saglabājies ļoti augsts attiecībā gan uz stacionārajām iekārtām, gan uz aviācijas operatoriem, un iesaistīto valstu administratīvā organizācija ir izrādījusies iedarbīga.

2017. gada maijā notikusī 1000. izsole bija simbolisks notikums, kas signalizēja, ka infrastruktūra, ar kuras palīdzību kvotas nonākt tirgū, darbojas sekmīgi.

Pēc vairāk nekā 2 gadus ilgām pārrunām par ES ETS reformu priekšlikumu ceturtajam tirdzniecības periodam 2017. gada novembrī tika panākta tika panākta svarīga vienošanās, kas apliecina, ka Eiropas Savienība savas Parīzes nolīguma saistības iedzīvina konkrētās darbībās. Pārskatīta un būtiski nostiprināta ES ETS būs nozīmīgs elements, kas palīdzēs ES sniegt ieguldījumu Parīzes nolīguma īstenošanā ceļā uz pasaules mēroga pāreju uz mazoglekļa ekonomiku.

Komisija turpinās pārraudzīt Eiropas oglekļa tirgu un iesniegs nākamo ziņojumu 2018. gada beigās.

PIELIKUMS

1. papildinājums

1. tabula. Elektroenerģijas nozares modernizācijai pieprasīto bezmaksas kvotu skaits

	To bezmaksas kvotu skaits, ko dalībvalstis pieprasījušas saskaņā ar 10.c pantu			
Dalībvalsts	2013	2014	2015	2016
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380
HU	7 047 255 ⁶⁴	neattiecas	neattiecas	neattiecas
LT	322 449	297 113	269 475	237 230
PL	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961
Kopā	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706

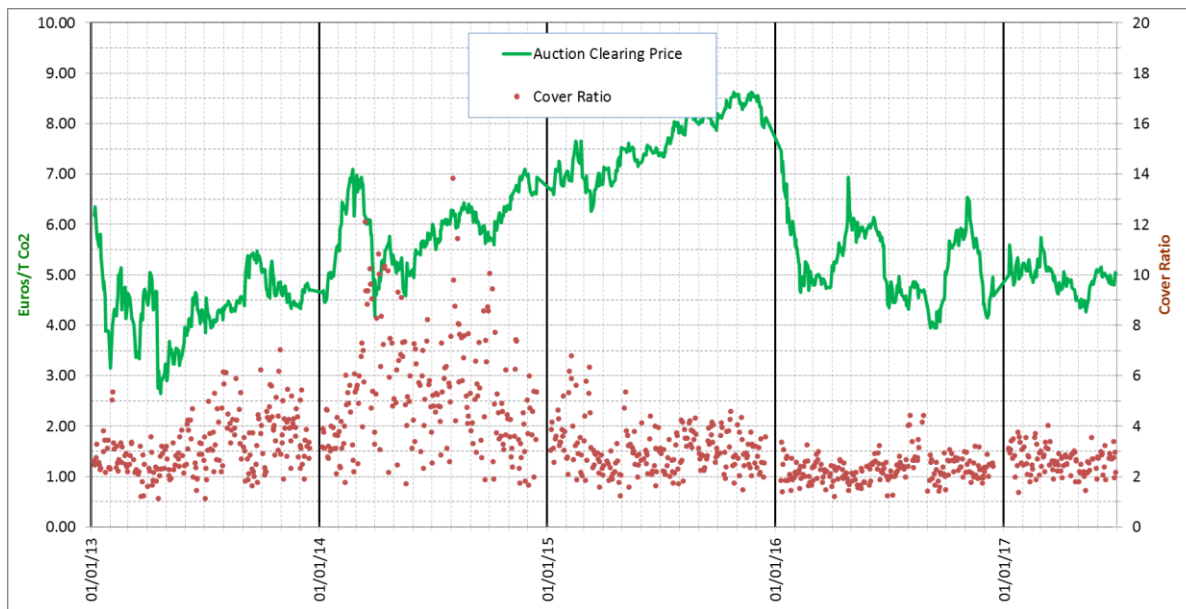
2. tabula. Maksimālais to bezmaksas kvotu skaits gadā, kuras var piešķirt saskaņā ar elektroenerģijas nozarei piešķirto atkāpi no prasības visas kvotas iegūt izsoles ceļā

Maksimālais kvotu skaits gadā							
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

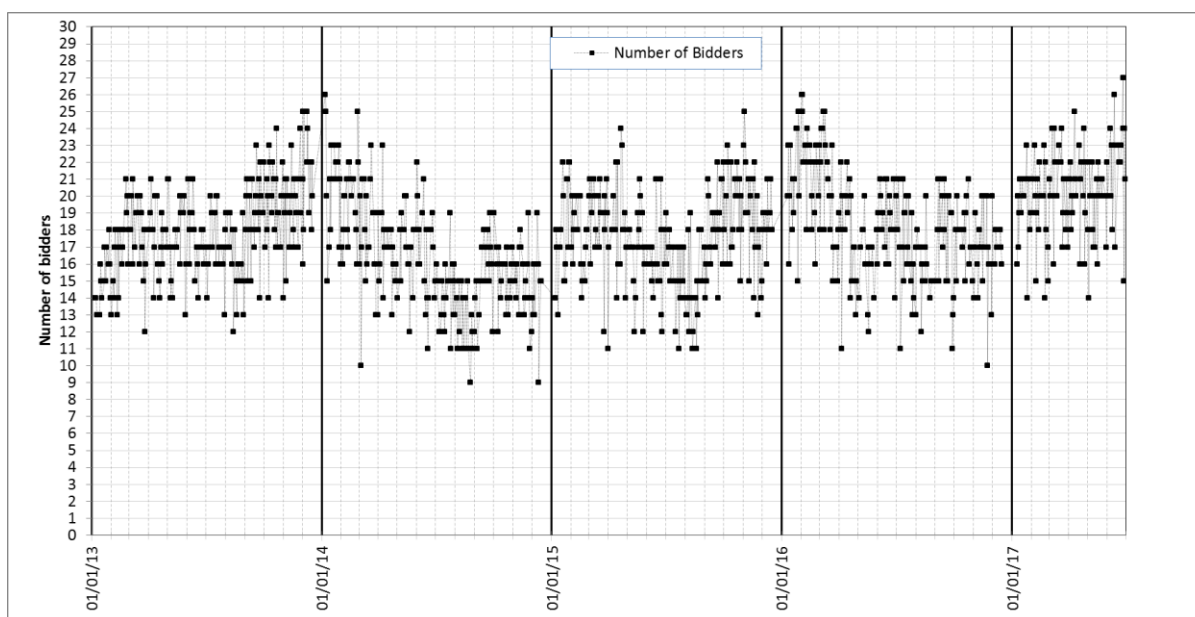
⁶⁴ Ungārija izmantoja 10.c pantā paredzēto atkāpi tikai 2013. gadā.

2. papildinājums

1. attēls. Pārskats par vispārīgo kvotu izsolēm no 2013. gada līdz 2017. gada 30. jūnijam

- Izsoles līdzsvara cena
- Seguma koeficients

EN	LV
Number of bidders	Solītāju skaits

3. papildinājums

1. tabula. Kopsavilkums par starptautisko kredītu apmaiņu līdz 2017. gada 30. jūnijam

Līdz 2017. gada 30. jūnijam apmainītie starptautiskie kredīti	miljoni	procenti				
CER	231,08	54,61 %				
Ķīna	164,30	71,10 %				
Indija	13,13	5,68 %				
Uzbekistāna	8,04	3,47 %				
Brazīlija	4,59	1,98 %				
Čīle	3,11	1,34 %				
Koreja	2,92	1,26 %				
Meksika	2,75	1,19 %				
Citi	19,25	8,33 %				
			1. realizācijas veids		2. realizācijas veids	
ERU	192,07	45,39 %	miljoni	ERU, %	miljoni	ERU, %
Ukraina	147,69	76,89 %	145,95	78,32 %	1,74	0,91 %
Krievija	32,06	16,69 %	32,06	17,20 %	0,00	0,00 %
Polija	2,82	1,46 %	3,02	1,62 %	0,00	0,00 %
Vācija	1,65	0,85 %	1,66	0,89 %	0,00	0,00 %
Francija	1,24	0,64 %	1,24	0,67 %	0,00	0,00 %
Bulgārija	0,49	0,25 %	0,49	0,26 %	0,00	0,00 %
Citi	6,21	3,23 %	1,76	0,94 %	4,35	2,26 %
Kopā	423,16	100 %	186,18	96,83 %	6,09	3,17 %

4. papildinājums

1. tabula. ETS piedāvājuma un pieprasījuma elementi

Elements	Piedāvājums vai pieprasījums?	Publikācija	Atjauninājumi un neskaidrības
Kopējais no otrā posma pārnesto kvotu skaits	Piedāvājums	Ziņojums par oglekļa tirgu	Tā kā otrais posms ir beidzies, atjauninājumi nav paredzēti. Galīgais skaits.
Agrīnās trešā posma izsoles	Piedāvājums	Klimata politikas ĢD tīmekļa vietne, <i>EEX</i> un <i>ICE</i> tīmekļa vietnes	Neietilpst no otrā posma pārnestajā kopējā daudzumā. Galīgais skaits.
NER300 kvotas	Piedāvājums	EIB tīmekļa vietne	2012.–2014. gadā tika monetizēti 300 miljoni kvotu. Galīgais skaits.
Izsoles aviācijas jomā	Piedāvājums	Klimata politikas ĢD tīmekļa vietne, <i>EEX</i> un <i>ICE</i> tīmekļa vietnes	Nē — korekcijas ir atspoguļotas nākamā gada apjomos. 2013. un 2014. gadā paredzētās izsoles notika 2015. gadā.
Trešā posma izsoles	Piedāvājums	Klimata politikas ĢD tīmekļa vietne, <i>EEX</i> un <i>ICE</i> tīmekļa vietnes	Nē — skaitu nav paredzēts pārskatīt. Tomēr kvotas, kas nav izsolītas (piem., tāpēc, ka dažās dalībvalstīs, piem., EEZ EBTA valstīs, izsoles aizkavējās) var izsolīt nākamajos gados.
Kvotu bezmaksas piešķiršana (VĪP)	Piedāvājums	<i>EUTL</i> , tabulas	Skaitļus atjaunina visu gadu. Pastāv iespēja, ka dalībvalstis novēloti iesniedz pieteikumus par iepriekšējiem gadiem vai ka faktiski piešķirto kvotu apmērs ir mazāks, nekā sākotnēji paredzēts.
Kvotu bezmaksas piešķiršana (NER)	Piedāvājums	<i>EUTL</i> , tabulas	<i>EUTL</i> ir sniegta precīza informācija par faktiski piešķirto kvotu skaitu.
Kvotu bezmaksas piešķiršana (aviācijas jomā)	Piedāvājums	<i>EUTL</i> , dalībvalstu publicētās kvotu sadales tabulas	
Kvotu bezmaksas piešķiršana (10.c pants)	Piedāvājums	<i>EUTL</i> , statusa tabula	
Emisijas (stacionārās iekārtas)	Pieprasījums	<i>EUTL</i> , atbilstības dati	Atbilstības datus, ko publisko 1. maijā, ir redzamas atbilstīgo iekārtu (proti, iekārtu, par kurām ziņots visos attiecīgajos gados) emisijas un nodotās kvotas.

Emisijas (aviācijas joma)	Pieprasījums		Aviācijas jomas operatori atbilstību attiecībā uz 2013. un 2014. gadu panāca 2015. gadā.
Anulētās kvotas	Pieprasījums		Ziņojums par oglekļa tirgu.

2. tabula. Datu publicēšanas laika grafiks

Laika grafiks	Dati	Tvērums
x gada 1. janvāris–30. aprīlis	Atjaunināts bezmaksas kvotu daudzums, ko piešķir elektroenerģijas nozarei (10.c pants)	x-1 gads
x gada 1. aprīlis	Verificētās emisijas Bezmaksas kvotu piešķiršana (10.a panta 5. punkts — VĪP)	x-1 gads
x gada 1. maijs	Atbilstības panākšanas termiņš: verificētās emisijas un nodotās kvotas	x-1 gads
x gada maijs/oktobris	Apmainītie starptautiskie kredīti	
x gada pēdējais ceturksnis	Ziņojums par oglekļa tirgu	x-1 gads
x gada janvāris/jūlijs	Jauno iekārtu rezerves statuss — <i>NER</i> tabula	
Nepublicē ES līmenī	Aviācijas jomā bez maksas piešķirto kvotu skaitu publicē dalībvalstu līmenī	

5. papildinājums

1. tabula. ES Tiesas prejudiciālie nolēmumi par ES ETS darbību no 2016. gada jūlija līdz 2017. gada jūnijam

Lietas atsauce	Skartie tiesību akti	Puses	Lietas kopsavilkums	Datums	Sprieduma kopsavilkums
Lietas C-461/15	Lēmums 2011/278/ES	<i>E.ON Kraftwerke GmbH/Vācija</i>	Cik daudz informācijas ir jāsniedz saistībā ar emisijas kvotu bezmaksas	8.9.2016.	Kompetentā iestāde var noteikt, kāda relevantā informācija ir jāziņo par iekārtas jaudu, darbības līmeni un

			piešķiršanu, ņemot vērā izmaiņas, kas veiktas vienas elektrostacijas darbībā.		darbību. Informāciju var uzskatīt par relevantu neatkarīgi no tā, vai varētu rasties izmaiņas operatoram piešķirto kvotu daudzumā.
Lieta C-460/15	Regula (ES) Nr. 601/2012	<i>Schaefer Kalk GmbH & Co. KG/Vācija</i>	Vai ir likumīgi neieskaitīt CO ₂ , kuru izmanto kalcija karbonāta nogulšņu ražošanā saskaņā ar 49. panta 1. punktu un IV pielikuma 10. punktu.	19.1.2017.	Attiecībā uz CO ₂ , kas pārvietots ārpus kaļķa ražošanas iekārtas un ir stabili piesaistīts kalcija karbonāta nogulšņu ražošanā, 49. panta un IV pielikuma 10. punkta B apakšpunkts ir pretrunā ETS direktīvas 3. panta d) punktam, jo tajos ir neapstrīdami pieņemti, ka notiek CO ₂ emisija atmosfērā.
Lieta C-457/15	Direktīva 2003/87/EK	<i>Vattenfall Europe Generation AG/Vācija</i>	No kura brīža emisijas kvotu tirdzniecības pienākums ir attiecināms uz kurināmā sadedzināšanu iekārtās, kuru kopējā nominālā siltumspēja pārsniedz 20 MW, kā noteikts I pielikumā.	28.7.2016.	Tas jāattiecina uz I pielikumā minētajām "kurināmā sadedzināšanas darbībām iekārtās ar kopējo nominālo siltumspēju, kas pārsniedz 20 MW", sākot no datuma, kad iekārta radījusi pirmās SEG emisijas (pat ja tā vēl neražo elektroenerģiju).
Lieta C-456/15; apvienotās lietas C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 un C-391/14–C-393/14	Lēmums 2013/448/ES	<i>Borealis Polyolefine GmbH/Austrijas federālais lauksaimniecības, mežsaimniecības, vides un ūdenssaimniecības ministrs</i>	Vienotā starpnozaru korekcijas koeficienta (CSCF) aprēķināšanas metodes derīgums.	14.7.2016. ; 28.4.2016.	Lēmuma 2013/448/ES 4. pants un II pielikums nav spēkā. Emisiju dati par jaunām darbībām, ko veic pastāvošās iekārtās, nebūtu bijuši jāņem vērā, tie būtu bijuši jāņem vērā tikai par iekārtām, uz kurām ES ETS pirmoreiz attiecināta, sākot no 2013. gada. CSCF zaudēs spēku 1.3.2017.
Lieta C-321/15	Direktīva 2003/87/EK	<i>ArcelorMittal Rodange et Schifflange</i>	Jautājums par kļūdaini piešķirtu kvotu	8.3.2017.	Dalībvalstis ir tiesīgas pieprasīt bez kompensācijas atdot

		SA/Luksemburga	nodošanu un to, vai kvotas var uzskatīt par īpašumu.		atpakaļ kļūdaini piešķirtās kvotas. Jautājums par kvotu juridisko statusu nav būtisks sprieduma pasludināšanai šajā lietā.
Lieta C-272/15	Lēmums Nr. 377/2013/ES, Direktīva 2008/101/EK	<i>Swiss International Air Lines AG/UK Secretary of State for Energy and Climate Change, Environment Agency</i>	Vai ar Lēmumu Nr. 377/2013/ES tiek pārkāpts ES vienlīdzīgas attieksmes princips, jo ar to ir noteikts moratorijs emisijas kvotu nodošanai attiecībā uz lidojumiem starp EEZ valstīm un valstīm, kas nav EEZ valstis, bet šis moratorijs neattiecas uz lidojumiem starp EEZ valstīm un Šveici.	12.12.2016.	Tas, ka moratorijs, kas attiecas uz lidojumiem ārpus EEZ, neattiecas uz lidojumiem no un uz Šveices lidostām, nav vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums, jo šis princips neattiecas uz trešām valstīm.
Lieta C-180/15; lieta C-506/14	Lēmums 2011/278/ES, Lēmums 2013/448/ES	<i>Borealis AB</i> un citi/Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūra; <i>Yara Suomi Oy</i> un citi/Somijas Nodarbinātības un ekonomikas ministrija	Vienotā starpnozaru korekcijas koeficienta aprēķināšanas (CSCF) metodes derīgums un karstā metāla līmeņatzīmes noteikšanas metodes derīgums.	8.9.2016.; 26.10.2016.	CSCF zaudē spēku 2017. gada martā (sk. lietu C-191/14 un citas). Karstā metāla līmeņatzīmes noteikšanas metodika atzīta par derīgu. Tiesa uzsvērusi principu, ka emisijas nedrīkst uzskaitīt dubultā.
Lieta C-203/12	Direktīva 2003/87/EK	<i>Billerud Karlsborg Aktiebolag</i> /Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūra	Vai operatoram, kas nav nodevis pietiekami daudz emisijas kvotu līdz 30. aprīlim, jāmaksā sods neatkarīgi no neizpildes cēloņa, pat ja operatoram 30. aprīlī bija pietiekami	17.10.2016.	ETS direktīvā noteiktās sankcijas piemēro pat tad, ja operatoram, kas nav laikus nodevis savas kvotas, 30. aprīlī ir pieejams pietiekami daudz kvotu savu iepriekšējā gada emisiju segšanai.

			daudz kvotu.		
--	--	--	--------------	--	--